ΝΕΑ ΤΕΧΝΗ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ

ΕΤΟΣ Α'. - ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 3

Σ' ΑΥΤΟ ΤΟ ΦΥΛΛΟ

ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΥΝ :

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ
ΑΓ. ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ
ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑ
Γ. ΨΥΧΑΡΗΣ
Φ. ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ
Γ. ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ
Ν. ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ—ΛΑΥΡΑΣ
ΙΣ. ΑΡΙΣ
ΑΛ. ΘΡΥΛΟΣ
Μ. ΦΙΛΗΝΤΑΣ
Β. ΡΩΤΑΣ
Γ. ΠΕΛΛΕΡΕΝ
ΧΡ. ΙΕΡΟΓΙΑΝΝΗΗ
ΚΛ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΟΣ
Α. ΜΙΡΑΝΑΣ
ΙΩ. ΚΟΛΛΥΤΟΥ
Ν. ΣΑΝΤΟΡΙΝΑΙΟΣ
Κ. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ
ΒΕΛΜΟΣ

— ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ —

ΑΘΗΝΑΙ - ΜΑΡΤΙΟΣ 1924

ΟΤΙ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ "ΝΕΑ ΤΕΧΝΗ,,
ΣΤΕΛΝΕΤΑΙ: ΛΕΚΑ 4
ΤΙΜΑΤΑΙ: ΔΡ. 2,50

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ

"ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ,,

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ
ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΑΜΑΛΙΑΣ

ΠΡΑΤΗΡΙΑ
ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ 4

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΩΝ & ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ, ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΠΙΝΑΚΩΝ & ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ζητήσατε κατάλογον

ΝΕΑ ΤΕΧΝΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΝΕΟΥΣ

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙ

ΓΙΑΝΗΣ ΨΥΧΑΡΗΣ
Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗΣ
ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ
ΔΗΜΟΣΘ. ΒΟΥΤΥΡΑΣ
ΜΙΛΤΟΣ ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ
ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ
ΑΛΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ
ΓΑΛΑΤΕΙΑ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ
ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑ
Κ. Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ
ΜΕΝΟΣ ΦΙΛΗΝΤΑΣ
ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ
ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΛΑΠΑΘΙΩΤΗΣ
ΚΛΕΩΝ ΠΑΡΑΣΧΟΣ
ΤΑΚΗΣ ΠΑΠΑΤΣΩΝΗΣ
ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ
ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥ
ΚΩΣΤΑΣ ΟΥΡΑΝΗΣ

ΣΟΝΕΤΤΟ

Βουλὴ ἄγνωρη τῆς μοίρας σ' ἔχει φέρει
  Στὰ χώματά μας πάλι, ἀγνὲ τεχνίτη,
Ἔχει ἡ πατρίδα δύναμη μαγνήτη
  Καὶ δὲν ἀρνήθης μακρυνὸ σεφέρι.
Σ' εἶδα καὶ τίμια ἐσὺ ἔδωκες τὸ χέρι
  Ἐμὲ τοῦ μοναχοῦ κ' ἐρημοσπίτη
Καὶ τὸ βαθύ σου βλέμμα ἄκακο ἐζήτει
  Νὰ βρεῖ μὲς στὴν καρδιά μου τί ; ποιὸς ξέρει.
Μὰ οὔτε δειλὴ τοῦ ὡραίου σου ὀνείρου ἀχτίδα
  Δὲν εἶδες, κι' οὔτε φέγγος πλιὰ ἀπὸ ἐλπίδα
Τί ἡ Ἑλλάδα μάννα τότε εἶχε ντροπιάση
  Τὸ δίκηο, τὸ ἅγιο, τὸ ὅσιο, τὴν ἀντρεία
Κ' ἡ δύστυχη ψυχή μου εἶχε ἀποστάση
  Μόνη πιστή, στὴ παλαιὰ λατρεία.

† Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

ΓΛΑΥΚΑ

Ὤ, ποὺ στὰ ρείπια πάντα φωλιασμένη,
Ὅπου κάστρο παλιὸ κι' ὅπου κουφάλα
Μαρμάρου, μὲ τὰ πούπουλα ντυμένη,
Βουβὴ πετᾶς σὰ Σκέψη, ἀπ' ἄλλα σ' ἄλλα
Συντρίμια, στῶν λαμπρῶν ναῶν τὴ σκάλα.
Ποὺ ἡ νύχτα, λάμπει ἀπέραντα ἁπλωμένη
Κι' ἀπ' τὰ πλατιὰ τ' ἀετώματα προσμένει
Τὰ μάτια νὰ στηλώσῃς τὰ μεγάλα.—
Ἀπὸ τὸ Βράχο σὲ εἶδα, σὲ κολώνα,
Σὰν ἴσκιος νὰ πετᾶς, στὸν Παρθενῶνα,
(Βαθιά, τὰ μάταια φῶτα, ἐτρεμοσβύνα),
Καὶ νὰ σταθεῖς ἀπάνω της, κορώνα
Ἀσάλευτη, ὡς ἡ μοῖρα στὸν αἰῶνα,
Ὁλονυχτὶς θρηνῶντας τὴν Ἀθήνα !

1910 ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ

ΠΩΣ ΓΕΙΝΕΤΑΙ...

Πῶς γείνεται, πῶς γείνεται ὦ Ζωή,
ἀφοῦ τὶς ἐμορφιές σου τόσο ἐγὼ τὶς νοιώθω,
τὸν ἥλιο τὸ λαμπρὸ καὶ τὴν ἡμέρα,
τὰ σύγνεφα τὰ φτερωτά, καὶ τὸν ἀγέρα
ποὺ μυρωμένος φτάνει ἀπ' τὸ βουνό,
τὴν ἄνοιξη τὸ νιόβγαλτο χορτάρι
κάτω ἀπ' τὸ βαθυγάλαζο οὐρανό,
τῆς καλοκαιρινῆς βραδιᾶς τὴ χάρη,
τ' ἀηδόνια, τὸ φεγγάρι καὶ τ' ἀστέρια,
τὰ ὡραῖα παιδιά, καὶ τ' ἄσπρα περιστέρια—
πῶς γείνεται πῶς γείνεται ὦ Ζωή,
νᾶσαι γιὰ μένα τέτοια φυλακή ;
Γιατὶ καμμιὰ δὲν ξέρω μέρα μου ἢ στιγμή,
κι' ὅταν σφίγγουμ' ἀπάνω σου μὲ πόθο,
κι' ἀκόμα στὴν πιὸ ἔντονη τοῦ Ἔρωτα ἡδονή
ποὺ γύρω μου νὰ μὴ σὲ νοιώθω
σὰν ἕνα σιδερόφραχτο κλουβί...

ΣΤΗΝ ΚΟΡΦΗ

Στὴν πανώρια κορφὴ
τοῦ βουνοῦ, κρεμαστὴ
σὰν πανάρχαιο δεντρὶ
νᾶμαι πάλι !

τὸ κοτσύφι λαλεῖ
κι' ἀπαντᾶ μὲ στριγγὴ
πεινασμένη φωνὴ
τὸ τσακάλι.

Βλέπω κάτω τὴ γῆ
καὶ τὴ σκλάβα ζωὴ
νὰ ξυπνάει μισερή,
σὰ μὲ δώθηκ' ἡ χάρη

νὰ μπορεῖ μου ἡ ψυχὴ
σὲ πανώρια κορφή,
τὴν αὐγὴ νὰ χαρεῖ
τὸ φεγγάρι !

Κ' εἶμαι ἡ ἴδια ἐγὼ
ποὺ κρατοῦσα γυρτὸ
μὲς στὰ χέρια τὰ δυὸ
τὸ κεφάλι,

καὶ ποὺ τώρα μπορῶ
τὸν πλατὺν οὐρανὸ
νὰ κρατῶ, νὰ σφαλῶ
στὴν ἀγκάλη !

ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑ

ΔΥΟ ΦΙΛΟΙ ΠΑΛΙΟΙ

Ὁ Γιάννης κι' ὁ Γιῶργος εἶτανε παλιοὶ φίλοι. Δηλαδή. Πιὸ παλιός, νὰ ποῦμε, ὁ Γιάννης, ἀφοῦ εἶτανε δώδεκα δεκαπέντε χρόνια ὁ μεγαλήτερος. Ὁ Γιάννης πλούσιος, σημαντικῆς φαμελιᾶς βλαστάρι. Ὁ Γιῶργος, ἀνίψι τοῦ μπαρμπέρη του. Ἀνέβηκε μιὰ μέρα ὁ μπαρμπέρης στοῦ Γιάννη, τοῦ εἶπε πὼς τὸ καὶ τό, γράμματα διψοῦσε νὰ μάθῃ ὁ Γιῶργος. Μὰ μπράβο του! Τὰ πρῶτα του μαθήματα, τοῦ τἄδωσε ὁ Γιάννης, ποὺ εἶτανε κιόλας καθηγητής. Πρόκοψε τὸ παιδί· μπῆκε σκολειὸ χωρὶς ἔξοδα, μ' ἄλλα λόγια, καθαρεβουσιάνικα· ὅμως ἀφτά, ὑπότροφος, πιὸ σωστὰ ὑπόθροφος.

Μεγάλωνε ὁ Γιῶργος ἔπαιρνε καλοὺς βαθμοὺς ἄριστους μάλιστα, καὶ σὰ βγῆκε τελειόφοιτος ἀπὸ τὸ Γυμνάσιο, δήλωσε τοῦ Γιάννη πὼς εἶχε ὄρεξη σπουδαία νὰ γίνῃ στρατιωτικός. Ἔφκολο τοῦ στάθηκε νὰ δώσῃ ἐξέταση, νὰ μπῇ σὲ μιὰ γνωστὴ στρατιωτικὴ Σχολή, ὅπου πέτυχε, ἄρπαξε τίμιο ράγκο, ἔκαμε κάμποσο καιρὸ στὶς ἐπαρχίες ἀξιωματικός, μάζωξε λαμπροὺς ἐπαίνους ἀπὸ τοὺς ἀνώτερούς του, ἀπὸ τὸ στρατηγό, τὸ στάδιο ποὺ εἶχε διαλέξει, ποὺ τἀγαποῦσε, ξετυλιγότανε μπροστά του μὲ τοὺς ταχτικοὺς πρεπούμενους προβιβασμούς, ὅταν ξέσπασε ὁ τρομερὸς ὁ παγκόσμιος ὁ πόλεμος τοῦ 1914. Μαζί του ἀρχίσανε καὶ τὰ δυστυχήματα τοῦ Γιώργου. Πληγώθηκε στὴν πρώτη μάχη, τὸν πήγανε στὴ Γερμανία αἰχμάλωτο, ἐκεῖ πιὰ εἶδε κ' ἔπαθε τέσσερα χρόνια φρίκη. Γύρισε, ρίχτηκε στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Γιάννη. Ὁ Γιάννης δὲν εἶτανε ὅμως στὰ καλά του. Εἶχε περάσει κάμποσες ἀναποδιές· τοῦ εἴχανε φάει τοὺς παράδες του· εἶχε ἀρρωστήσει καὶ μείνει μάλιστα τέσσερεις μῆνες ἀλάκερους στὸ κρεββάτι, τὸ δεξί του πόδι ἔπασκε ἀπὸ νεβρίτιδα ποὺ κόντεβε νὰ τονὲ σακατέψῃ· ἕνα βιβλίο ποὺ εἶχε βγάλει, κάτι καλοθελητάδες τὸ ἀφανίσανε μὲ τόση λύσσα καὶ τόση μέθοδο, ποὺ ὄχι μόνο δὲν τοῦ ἔφερε τὸ ἀναγκαῖο τὸ χαρτζιλίκι, παρὰ τονὲ βάρεσε καὶ στὴ δόξα του, γιατὶ λέγανε οἱ ἐχτροί του πὼς τοῦ κάκου καὶ γέρασε πιά. Τὸ φοβερώτερο, τοῦ εἴχανε σκοτωθῆ τὰ τρία του τἀγόρια στὸν πόλεμο καὶ δὲν τοῦ ἀπόμνησκε παιδὶ κανένα.

Ὁ Γιῶργος, μπορεῖς νὰ πῆς πὼς εἶχε τὴν τέχνη τῆς φιλίας. Ἡ καρδιά του τρυφερή, φίνος ὁ νοῦς του. Ἔβρισκε πάντα τὸν κατάλληλο τὸ λόγο νὰ σὲ φιλέψῃ σὰν τὸ ἀβγὸ τῆς ὥρας.

—«Ἐμένα, Γιάννη μου, νὰ λυπᾶσαι, ὄχι τοὺς ἥρωές σου, ἀφοῦ ἐκεῖνοι θυσιαστήκανε, πέσανε γιὰ τὴν πατρίδα, ἐνῶ ἐγὼ ἄχρηστος καὶ περιττός, ψήθηκα στὴ σκλαβιά».

Ὁ Γιῶργος γιὰ τὸ Γιάννη δὲν εἶχε ἀγάπες μονάχα, εἶχε καὶ σεβασμό. Δὲν ξεχνοῦσε τὴ βοήθεια ποὺ σὲ κάθε βῆμα τῆς ζωῆς του, ὁ Γιάννης τοῦ ἔβαζε στὸ χέρι, σὰν εἶδος βαχτηρία, ὅπου ὁ Γιῶργος μ' ἀσφάλεια μποροῦσε νὰ στηριχτῆ. Καλλιεργημένος, φιλολογημένος, ἐπιστημοθρεμμένος ἄθρωπος ὁ Γιῶργος μας. Ἤξαιρε τί ἀξία εἶχε ἡ μάθηση, ἄρα καὶ ἡ κουβέντα τοῦ Γιάννη. Τοῦ ζητοῦσε συβουλές, κάθε φορὰ ποὺ ἔμελλε νὰ κάμῃ σοβαρὴ ἀπόφαση. Ἀφότου εἶχε ξαναπατήσει τὸ χῶμα τὸ γαλλικό, περίσταση δὲν εἴτανε ποὺ νὰ μὴ συντρέξῃ τὸ Γιάννη, τώρα μάλιστα ποὺ εἴτανε ἄρρωστος καὶ δὲν μποροῦσε νὰ βγῆ, νὰ κοπιάσῃ, νὰ μιλήσῃ μὲ τὸν ἕνανε, μὲ τὸν ἄλλονε, νὰ φροντίσῃ ὁ ἴδιος γιὰ τὶς δουλειές του, ἐπειδὴ ἅμα δὲ φροντίζεις ἐσύ, θέλοντας ἢ μή, θὰ σοῦ τὰ λασπώσουνε οἱ ἄλλοι.

Ὁ Γιῶργος ξεναντίας, τὰ βόλεβε καλήτερα, μὲ περσότερη πομονή, πιὸ πιδέξια, πιὸ φρόνιμα παρὰ ποὺ θὰ τὸ κατώρθωνε ὁ Γιάννης. Μπορεῖ νὰ εἶχε περσότερη κρίση, πιὸ τρανὴ παρατηρητικότητα, πιὸ σίγουρη, πιὸ γλήγορη ματιά. Καὶ τὸ περίεργο εἶναι ποὺ χαιρότανε ἅμα τὸ κατάφερνε νὰ βοηθήσῃ τὸ φίλο του στάλήθεια, μὲ τόσο καλὴ θέληση ποὺ βέβαιο πὼς γιὰ τὸν ἑαφτό του δὲν ἔβαζε μεγαλύτερη προσπάθεια. Συχνοτύχαινε καὶ κουραζότανε ἀπὸ τὸ πολὺ ταβατούρι, ἂν καὶ τοῦ εἴτανε ἡ κούραση ἐβάρεστη, ἅμα εἴτανε γιὰ τὸ φίλο του.

Ἡ κούραση καὶ τὸ ταβατούρι δὲ βαστάξανε καιρό. Κάποτες, ἔτσι ξαφνικά, ἡ τύχη σὰ νὰ γυρίζῃ. Γύρισε σὲ τοῦ Γιάννη. Τὰ πεσμένα του τὰ παλληκάρια ἐννοεῖται πὼς δὲν ἀναστηθήκανε. Μὰ τοὺς στήσανε ἀντριά·τα καὶ τοὺς τρεῖς. Τὸ τελεφταῖο του τὸ βιβλίο χρυσοπουλήθηκε. Κληρονόμησε ἀληθινὴ κατάσταση ἀπὸ ἕνα συγγενὴ ποὺ δὲν τὸν εἶδε ποτέ του καὶ τὸ πιὸ γλυκὸ ἀπ' ὅλα ἔγειανε τὸ πόδι του.

Ὅταν ἤρθε ὁ Γιῶργος ποὺ ἔλειπε ἀπὸ τὸ Παρίσι τὸν καιρὸ ποὺ ἀκολουθήσανε ἀφτά, τοῦ τὰ πρόφτασε ὁ Γιάννης μὲ μιὰν ἀνάσα.

—«Χαρά μου νὰ σοῦ τὰ λέω ἐσένα, γιατὶ μαζί σου εἶμαι ἀσφαλισμένος, ποτὲ σου δὲ θὰ ζουλέψῃς ἕνα φίλο.»

Καὶ τόντις, μήτε τοῦ περνοῦσε ἡ ζούλια τοῦ Γιώργου ἀπὸ τοῦ νού. Ἀπόρησε μάλιστα πῶς νὰ τοῦ κάμῃ ὁ Γιάννης τέτοια κουβέντα. Μιλούσανε λοιπὸν ἀναμεταξύ τους γιὰ τὶς ἄσπρες μέρες ποὺ στὸ τέλος τῶν τελῶν, σὰ νὰ τονὲ λυπήθηκε ὁ Θεός, ἀξιώθηκε νὰ διῇ ὁ Γιάννης, μιλούσανε, γελούσανε, ὅταν ἔγινε κάτι παράξενο, κάτι ἀνυπόψιαστο στὴν ψυχή, στὰ βάθια τῆς ψυχῆς τοῦ Γιώργου. Ὁ πιὸ πιστός, ὁ πιὸ ἀφοσιωμένος φίλος πάντα θὰ κάμῃ μιὰ σύγκριση ἀναμεταξύ του καὶ τοῦ ἑτέρου ἀφτοῦ, γιὰ νὰ ἡσυχάσῃ κάπως, παρατηρώντας πὼς δὲν παραβγαίνει ὁ φίλος του μαζί του, πὼς θὰ εἶναι σὲ κάποιο σημεῖο κατώτερός του.

Ξακολουθούσανε τὶς ὁμιλίες καὶ ξεπροβόδεψε ὁ Γιάννης τὸ Γιῶργο στὸ σκαλοκέφαλο. Κατέβαινε ὁ Γιῶργος ἀγάλια ἀγάλια, σκαλοπάτι σκαλοπάτι, γιὰ νὰ βαστάξῃ ὁ διάλογός τους δυὸ στιγμὲς παραπάνω. Τὰ μάτια τοῦ Γιώργου γεμάτα χαρὰ καὶ τρυφερὴ φιλία—ἐνὼ μέσα του ψιθύριζε κρυφὰ ἡ ψυχή του:

—«Ὁ κακημένος! Κουτσαίνει καὶ δὲν τὸ βλέπει. Χαμένο πιὰ τὸ δεξί του τὸ πόδι».

Εἴκοσι δυὸ τοῦ Νοέμβρη, Πέμπτη 1923.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΤΟ ΝΗΣΙ ΤΟΥ ΔΙΑΟΛΟΥ

Χά, χά! Στὸ διάολο! Στέλνω καὶ μὲ στέλνουν κάθε τόσο σ' αὐτὸν τὸν κύριο διάολο!

Ὁ καθένας ἔχει τὴν ἰδέα του. Ὁ ἕνας τὸ παίρνει γιὰ ἀστεῖο—ὁ ἄλλος θυμώνει—ὁ ἄλλος σταυροκοπιέται. καὶ ξορκίζεται... Ἐγὼ ὅμως, ἤρτε μιὰ μέρα, ποὺ τὸ πῆρα στὰ σοβαρά! Μοῦ μπῆκε στὸ κεφάλι νὰ μάθω ποῦ εἶν' αὐτὸ τὸ μέρος, αὐτὸ τὸ μακρυνὸ καὶ μυστικὸ μέρος ποὺ ζῇ ὁ κύριος διάολος!

Μὲ βασάνισε κάμποσα χρόνια,—κάθε τόσο μοῦ ξαναρχότανε στὸ κεφάλι αὐτὴ ἡ σκέψη καὶ ἡ ἐπιθυμία νὰ τὸν ἀνακαλύψω. Ὅπου, ὕστερα ἀπὸ χρόνια, σ' ἕνα ταξεῖδι μου κατὰ τὸ 18.., ἴσα ἴσα σὲ μιὰ ἐποχὴ ποὺ διόλου δὲν εἶχα κατὰ νοῦ πιὰ αὐτὴ τὴν ὑπόθεση, μοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία, ἔτσι τυχαῖα, νὰ πατήσω σὲ κεῖνα τὰ μέρη.

....

Αὐτὸ τὸ νησὶ εἴτανε ὁλότελα ἔρημο. Οἱ μόνοι κάτοικοί του φαίνεται πὼς εἴτανε κάτι ποντίκια, — ὅμως σὲ τόσο πλῆθος, ποὺ σκόρπαγαν κοπάδια κοπάδια μπρὸς ἀπὸ μένα, ὅπως περπατοῦσα. Εἴχανε τὶς φωλιές τους στὶς ἀκρογιαλιές. Στὸ μέσα μέρος τοῦ νησιοῦ μποροῦσε νὰ δῇ κανένας μονάχα ποῦ καὶ ποῦ ἕνα δυό, πλανημένα ἔπως φαίνεται. Ἐκεῖ, στὴν ἀκρογιαλιά, ἀλέθανε ὅ,τι βρίσκανε καὶ γιαυτό, ὅπου ἔστριβα, ἔβλεπα μαῦρες κουβάρες ἀπὸ ψιλώτατο ροκανίδι. Ἴσα ἴσα στὴ μέση τοῦ νησιοῦ, βρισκότανε ἕνα βουνό· αὐτὸ τὸ βουνὸ εἴτανε ὅλο ὅλο. Ἀνέβηκα λοιπὸν στὴν κορφή του γιὰ νὰ βιγλίσω ἀπὸ κεῖ πάνου, ἐπειδὴ δὲν μποροῦσα νὰ καταλάβω τί τρέχει. Μὰ εἶδα ἕνα πράμμα ποὺ μὲ σάστισε περσότερο. Κεῖνο τὸ σύννεφο στεκότανε ἀπάνω ἀπ' τὸ νησί, ἴσιο, λὲς καὶ τὸ κράταγαν τεζαρισμένο τέσσερις διαόλοι ἀπ' τὶς τέσσερις μεριὲς τοῦ οὐρανοῦ. Ἴσκιωνε ὁλάκερο τὸ νησί· τὸ σκέπαζε μ' ἕναν θεοσκότεινον ἴσκιο, λὲς κ' εἴτανε νύχτα. Μὰ πέρα, στὸ πέλαγο, ὁ ὠκεανὸς λαμποκοποῦσε μ' ἕνα δροσερὸ καὶ χρυσὸ πράσινο χρῶμα. Τὸ πιὸ παράξενο εἴτανε πὼς αὐτὸ τὸ σύννεφο εἶχε ἀπαράλλαχτα τὸ σχέδιο τοῦ νησιοῦ, μ' ὅλες τὶς κόψες τῆς ἀκρογυαλιᾶς του· μονάχα πὼς εἴτανε φαρδύτερο ἀπ' τὴ στεριά,—ἔφτανε ὣς μισὸ μίλι ἀνοιχτὰ στὸ πέλαγο ἀπὸ κάθε μεριά, μὲ τέτοιον τρόπο, πού, ὅταν οἱ ἀχτίδες τοῦ ἥλιου πέφτανε κατακέφαλα ἀπὸ πάνω του, ξεφεύγανε ἀπ' τὶς ἄκρες του, κ' ἡ μελανὴ σκιά του σκεδίαζε ὅλα τὰ καθέκαστα τῆς ἀκρογυαλιᾶς, μισὸ μίλι ἀνοιχτὰ στὸ πέλαγο, ὅπως εἶπα παραπάνω. Βάλε τὰ δυνατά σου νὰ τὸ φέρῃς στὴ φαντασία σου! Ἔβλεπα κατὰ τὸν μπουνέντη. Οἱ ἀχτίδες τοῦ ἥλιου κατεβαίνανε, σὰν νάτανε μιὰ μπόρα, ἴσιες καὶ πυκνές, ἀπ' τὰ χείλια ἐκεινοῦ τοῦ συννέφου, κ' ἔτσι ξεχώριζε ἡ λιασμένη θάλασσα πίσω ἀπὸ μιὰ γιγάντια κουρτίνα, ποὺ σ' ἔπιανε φόβος νὰ τὴν κοιτᾷς. Τὸ σύννεφο δὲ σάλεβε πιθαμὴ ἀπ' τὴ θέση του, —αὐτὸ τὸ ἐσπούδασα καλὰ ἀπὸ κεῖ πάνου, ἀπ' τὴν κορυφὴ ποὺ καθόμουν. Κ' ἐπειδὴ δὲ σάλευε μήτε κι' ὁ ἴσκιος του, συμπέρανα πὼς ὁ ἥλιος δὲ μετατοπιζότανε οὔτε πόντο ἀπάνου στὸ γῦρο τ' οὐρανοῦ. Κι' ἀκόμα, ὅπως οἱ ἀχτίδες του πέφτανε κατακόρυφα ἀπάνω στὸ νερό, εἶπα μέσα μου πὼς τὸ νησὶ ἔπρεπε νὰ βρίσκεται πάνου στὸ γῦρο τοῦ Ἰσημερινοῦ.

Καθόμουν καὶ κοίταζα αὐτὸ τὸ θαυμαστὸ ὅραμα, κι' ἔλεγα πὼς νειρεύομαι. Μὰ οὔτε στ' ὄνειρο δὲ θὰ μποροῦσα νὰ δῶ ἕνα τέτοιο θάμμα, δυὸ νησιὰ ἀπαράλλαχτα, τ' ὄνα τ' οὐρανοῦ καὶ τἄλλο τῆς θάλασσας.

Μέσα στὸ μέρος τῆς θάλασσας ποὺ τὸ ἴσκιωνε κεῖνο τὸ τελώνιο τ' οὐρανοῦ, ξεχωρίζανε μεριὲς μεριὲς κάτι βοῦλες τοῦ βυθοῦ κατάμαυρες σὰν πίσσα, κι' ἄλλοῦ χρυσάφιζαν οἱ ἀμμουδερὲς μεριές του μ' ἕνα θολὸ καὶ ἄγριο χρῶμα, σὰ νάτανε φρέσκο ἀτσάλι.

Ἀπὸ δῶ πάνου τὸ σύννεφο εἴτανε πολὺ σιμά μου, σκεδὸν ἄγγιζε στὸ κεφάλι μου. Γύρισα ἀνάσκελα καὶ συγκρυάστηκα, φοβήθηκα, τόσο σιμά μου εἴτανε. Μάλιστα, μοῦ φάνηκε ἕνα δυὸ φορὲς πὼς ἄκουσα καὶ κάτι μούρμουρα, κάτι μυστηριώδεις κραξιές. Μόλα ταῦτα, δὲν μπόρεσα νὰ ξεχωρίσω τίποτα μέσα στὴν πηχτὴ μάζα του, μ' ὅλο ποὺ τὸ κοίταξα προσεχτικὰ πολλὴ ὥρα.

Κάτου, δὲν ἀκουγότανε πνοή! Κ' ἐδῶ ἀπάνου δὲ φύσαγε κἂν μιὰν ἀνάσα ἀγεριοῦ, νὰ σουσουρίσουν τὰ ψηλὰ ξεροχόρταρα.

Μὰ σὰν ἔβαλα ἕνα δυὸ φωνές, ὁ ἀντίλαλος κατρακύλησε ὣς πέρα, ὅμοιος μὲ μιὰ βροντή, λὲς καὶ γκρέμισε τὸ βουνό. Ὅλος ἐκεῖνος ὁ ἥσυχος ἀγέρας γιόμισε ἀπὸ ἀναρίθμητες φωνὲς λογιῶν λογιῶν· θἄλεγες πὼς πετάχτηκαν ἀπ' τὴ φωνή μου ἑκατομμύρια ζωντόβολα, καὶ μὲ φοβέριζαν ἀπὸ κάθε μεριά,—κ' ἐρχότανε καταπάνω μου....

Φ. ΚΟΝΤΟΓΛΟΥΣ

Ὁ ἐκδότης κ. Χρ. Γανιάρης εἶχε τὴν καλωσύνη νὰ μᾶς δώσῃ τὸ παραπάνω κομμάτι ἀπὸ τὸ καινούργιο βιβλίο τοῦ κ. Κόντογλου, ποὺ κυκλοφορεῖ σὲ λίγες μέρες.

ΤΟ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙ ΚΑΙ Η ΛΕΥΚΑ

Μιὰ φορὰ κ' ἕναν καιρὸ ζοῦσαν σ' ἕναν κῆπο ἕνα κυπαρίσσι καὶ μιὰ λεύκα, ποὺ ὅμως δὲν εἶχαν μεταξύ τους καμιὰ σχέση. Ὄχι ἐξ αἰτίας τῆς λεύκας, ἀλλὰ ἐξ αἰτίας τοῦ κυπαρισσιοῦ ποὺ ἦταν περήφανο κι' ἀκατάδεχτο.

Ἴσιο κι' ἀλύγιστο ἀνέβαινε σὲ θεώρατο ὕψος καὶ ὅλο συμμάζευε τὰ κλαδιά του, σὰν ἀριστοκράτισα κυρὰ ποὺ μαζεύει τὸ φόρεμά της μὲ ἀηδεία καθὼς περνάει τοὺς πολυσύχναστους δρόμους ἀπὸ τὸ φόβο μὴν λερωθῆ ἀγγίζοντας τίποτα πρόστυχους διαβάτες.

Γιὰ τὸ κυπαρίσσι ὅμως ἡ μέριμνα αὐτὴ ἦταν περιττή, γιατὶ καθὼς εἴπαμε στὸν κῆπο μόνο αὐτὸ καὶ ἡ λεύκα βρισκόταν καὶ μάλιστα σὲ μεγάλη ἀπόσταση, μεταξύ τους.

Ἡ λεύκα ὅμως δὲν εἶχε τέτοιες ἰδέες καὶ τὸ ἀπόδειχνε. Οὔτε μάλιστα εἶχε καταλάβει τὴν περιφρόνηση τοῦ κυπαρισσιοῦ. Τὸ ἐναντίον, ἐπειδὴ ποτὲ δὲν εἶχε ἔρθει σὲ κουβέντα μαζί του, κάποτε τὸ λυπόταν ποὺ ἦταν πάντα ἔτσι θλιμένο καὶ σιωπηλό.

—Ἄχ, ἔλεγε, νὰ ἤμουν κοντά του νὰ τὸ συνηφεύω τὸ καημένο, νὰ μὴ στενοχωριέται.

Αὐτὴ ὅμως ἡ συμπόνοια πολὺ σπάνια τὴν ἀπασχολοῦσε, γιατὶ νὰ σᾶς πῶ δὲν τῆς ἔμενε καὶ καιρός.

Πάντα βρισκόταν τριγυρισμένη ἀπὸ λογῆς εὐχάριστες παρέες. Κ' ἐπειδὴ ἦταν φλύαρη ὅλο καὶ κουβέντες εἶχε μὲ τὰ πουλιά, τὶς πεταλοῦδες, μὲ τὸν ἄνεμο, μὲ ὅλα.

Ξέχασα νὰ πῶ πὼς τὸ περιβόλι ἦταν ἕνας ἀπέραντος λαχανόκηπος ποὺ τὸν καλλιεργοῦσε ἕνα ἀγαθὸ ἀντρόγυνο γιὰ νὰ ζῆ. Ἦταν τὸ μόνο ἔχει τους καὶ ὁ Θεὸς ξέρει μὲ πόσες φροντίδες τὸν περιποιόταν. Τὸ ἀντρόγυνο εἶχε καὶ ἕνα κορίτσι ὁμορφούτσικο, μὰ αὐτὸ ἔλειπε ὅλη μέρα στὴ δουλειά.

Ἡ λεύκα ἦταν εὐχαριστημένη καὶ γι' αὐτοὺς ἀκόμα, τοὺς νοικοκυραίους καὶ τὸ κορίτσι τους. Σὰν ἐρχόταν τὸ καλοκαῖρι καὶ ὁ ἥλιος ἔσκαζε τὴν πέτρα, ἡ λεύκα μὲ τὴ σκιά της καὶ τὸ ἀεράκι της ἀλάφρωνε τὴ μεσημεριάτικη λαύρα κι' ὁ περβολάρης ἐρχόταν ἀπὸ κάτω καὶ κοιμόταν, μὲ τὴ γυναίκα του μιὰ χαρά.

Ἡ λεύκα τότε ἦταν εὐτυχισμένη καὶ ἔλεγε:

—Ἄχ, ἂν ἔλειπα, ὁ περβολάρης καὶ ἡ περβολάρισσα βέβαια θὰ ἔσκαναν, ἀπὸ τὴ ζέστη.

Τὸ κυπαρίσσι ὅμως ἀπὸ τέτοια δὲν καταλάβαινε. Καὶ μάλιστα συχαινόταν πιὸ πολὺ τὴ λεύκα ποὺ εἶχε τόσο λαϊκὰ γούστα. Καὶ χαιρόταν τὴ σκιὰ τὴ δική του ποὺ ἦταν μαύρη καὶ στενόμακρη καὶ δὲν ἐρχόταν κανεὶς ἀπὸ κάτω νὰ τὸ ἐνοχλήσῃ.

Ἐκεῖ ἤρθε τὸ φθινόπωρο. Ἡ λεύκα ἄρχισε νὰ μαδῆ. ἕνας μῆνας, δυὸ μῆνες καὶ τὸ ὡραῖο δέντρο ἔμεινε μὲ τὰ κλώνια γυμνά. Τὰ πουλιὰ ἔφυγαν, οἱ πεταλοῦδες

χάθηκαν καὶ ὁ βορηᾶς περνᾶ ὑπὸ τὰ ἄφυλλα κλαδιὰ δίχως νὰ σταματήσῃ.
Δὲν ἔχει πιὰ κουβέντες μὲ κανένα· κρυώνει ἡ δύστυχη, ἀλλὰ δὲν παραπονιέται. Ξέρει πὼς ἔτσι γίνεται πάντα καὶ περιμένει τὴν Ἄνοιξη. Τὸ κυπαρίσσι παρέκει, τὸ ἴδιο ἀπαράλλαχτο, ὑψώνεται μαῦρο κι' ἀλύγιστο. Σὰν νὰ μὴν κατάλαβε πὼς πέρασε τὸ καλοκαίρι κ' ἦρθε ὁ χειμῶνας.
... Ἀλλὰ νὰ ἄξαφνα ὁ ἥλιος ! Τί χαρά, Θεέ μου ! Ὁ περβολάρης κ' ἡ περβολάρισσα ἀνοίγουν τὰ παράθυρα τοῦ σπιτιοῦ, βγαίνουν καὶ σκαλίζουν τὸν κῆπο, τὰ σπουργήτια ζητοῦν τίποτα ψιχουλάκι. Ἐπειδὴ τὰ φύλλα τῆς λεύκας δὲ βγῆκαν ἀκόμα, ὁ ἥλιος μπαίνει ὣς μέσα στὸ σπίτι καὶ τὸ ζεσταίνει. Καὶ τὸ ἀντρόγυνο ἔρχεται πάλι καὶ κάθεται κάτω ἀπὸ τὴ λεύκα. Γιατὶ ὄχι; Ὁ ἥλιος τοὺς πλημμυρίζει καὶ τοὺς δυὸ καὶ μόλις ἡ σκιὰ ἀπὸ ἕνα κλαδάκι κάνει μιὰ μαύρη στενὴ γραμμὴ στὸ φουστάνι τῆς περβολάρισσας. Ἡ λεύκα εἶνε εὐτυχισμένη, ποὺ κ' ἔτσι δὲν ἐνοχλεῖ τοὺς καλοὺς αὐτοὺς ἀνθρώπους. Λέει :
— Εὐχαριστῶ, Θεέ μου, ποὺ μ' ἔκαμες ἔτσι. Δίνω τὸ καλοκαίρι τὸν ἴσκιο μου καὶ τὸ χειμῶνα δὲν ἐμποδίζω τὸν ἥλιο. Ἕνα μόνο λυπᾶμαι, τὸ κυπαρίσσι ποὺ θὰ στενοχωριέται ἔτσι ποὺ εἶνε μοναχὸ καὶ ἀνώφελο.
Τὸ ἀγαθὸ ἀντρόγυνο κάτω ἀπὸ τὴ λεύκα ἐνῶ ληάζεται κουβεντιάζει :
— Πιστεύω, γυναῖκα, λέει ὁ περβολάρης, αὐτὸ τὸ χειμῶνα τὰ λάχανά μας νὰ πετύχουν καὶ νὰ κάμωμε πιὰ τὸ ἀχοῦρι ποὺ λογαριάζομε. Τὸ κυπαρίσσι θὰ μᾶς δώσῃ κάμποση ξυλεία· καὶ τούτη δῶ ἡ λεύκα τὸ ἴδιο.

ΓΑΛΑΤΕΙΑ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ

ΑΠΟ ΤΑ "ΗΦΑΙΣΤΕΙΑ,,

Τ' ΑΤΕΛΕΙΩΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Τὸ τραγοῦδι, ποὺ σοῦ γράφω, δὲν ἐτέλειωσεν ἀκόμα
κι' ἀσυλλόγιστα ζητᾷς μου γιὰ νὰ τ' ἀποτελειώσω. .
Τόσο μιὰ κρυφὴ ἁρμονία ἑνοῦ πόνου ἐξαίσιου τόσο,
τόσο μέλι καὶ φαρμάκι καὶ στὸ Νοῦ μου καὶ στὸ Στόμα

— (ἄνθι νοιώθω τὴν Ψυχή σου, ἄνθι τὸ γλυκό σου [Σῶμα !) —
ὤ ! πῶς μέσ' σένα τραγοῦδι νὰ μπορέσω νὰ σκλαβώσω ;
Στὴ φτερούγα ποιοῦ θλιμμένου στίχου ὡραίου νὰ σοῦ [δώσω
τὸν περίπαθο τὸν ἦχο, ποὺ βραδύ, πρωὶ καὶ γιώμα,

τυραννεῖ κρυφὰ τὸ Νοῦ μου, τὴν Ψυχή μου καὶ τὸ Σῶμα;
Τρυφερὴ ἁρμονία θεία, τρυφερό, ἁπαλό, ἕνα χνοῦδι.
— ἄνθι, ἀνάνοιχτο, παρθένο, εἶνε τ' ἄγραφο τραγοῦδι...

Ἄσε με γλυκὰ ν' ἀκούω ἔτσι τὸ ρυθμό του ἀκόμα !
καὶ τ' ἀσύλληπτό του μῦρο, μὴ μὲ παρακάλιο τόσο,
σ' ἕνα μάταιο τραγοῦδι, μὴ ζητᾷς νὰ σοῦ σκλαβώσω...

Γιάννενα 30-1-492 **Γ. ΠΕΛΛΕΡΕΝ**

ΑΠ' ΤΗΝ ΠΑΛΙΑ ΑΘΗΝΑ

ΘΕΙΑ ΜΑΡΩ

Πέντε ἕξη μέρες... τὸ κερὶ
καὶ τὸ καντήλι σου ἀναφτό !
Μὰ πλιότερο, ποιὸς θὰ μπορεῖ ;
Πολὺ κι' αὐτό... πολὺ κι' αὐτό !

Γιὰ τὴν ψυχή σου, κ' οἱ φτωχοὶ
μοιράστηκαν τὰ περισσὰ...
τῆς προίκας σου τὸ καμουχὶ
καὶ τὸν παλιό σου τὸ μποξά.

Καὶ θὰ σχωρᾶνε θειὰ Μαρώ...
Νᾶνε τὸ χῶμα σου ἀλαφρό !

Κι' ἂν ντύθη τάχα μαυροφόρα
κ' ἡ ξαγγονοῦλα σου ἡ Ἀννιώ,
κρυφοτηρᾶ ἀπ' τὴ γρίλλια τώρα
τῆς γειτονιᾶς τὸ μορφονιό !

Σὲ λίγο... θάβγῃ καὶ στὸ δρόμο
μὲ τὴν τριανταφυλλιὰ ποδιά.
Δὲν ἔχει «πρέπει» κι' οὔτε νόμο.
Ἔτσι τὸ θέλησε ἡ καρδιά.

Καὶ θὰ γυρνᾶ κυρὰ Μαρὼ
μὲ τὴν εὐκή σου... στὸ χορό.

Ἔτσι καλλιώρα, μιὰ φορὰ
μὲ τὴν πλεξοῦδα τὴ χρυσή
— πῶς ἔκανε ὁ καιρὸς φτερά ;—
τὸν καρτεροῦσες δὰ καὶ σύ.

Τὰ ἴδια γυρίζουν θειὰ Μαρὼ
στὸν κόσμο αὐτό, τὸν πλανερό !

Καὶ στὴν ξερὴ τριανταφυλλιὰ
ποὺ στὸ μπαλκόνι σου ἀπομένει,
πέφτουν τὰ ρόδα τὰ παλιὰ
μὰ νιὸ μπουμπούκι ξαναβγαίνει :

Γιὰ λίγες μέρες θειὰ Μαρὼ,
θὰ μνημονεύει κι' ὁ παπᾶς.
Κ' ὕστερα πιά, μὲ τὸν καιρὸ
ξὰ ξεχαστῆς... ἐκεῖ ποὺ πᾶς !

Καὶ θὰ σβυστῆ κυρὰ Μαρὼ
καὶ τ' ὄνομά σου ἀπ' τὸ Σταυρό...

Ν. ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ-ΛΑΥΡΑΣ

ΑΠ' ΤΑ "ΕΣΠΕΡΙΝΑ ΧΑΜΟΓΕΛΑ,,

ΠΕΡΝΑΩ ΤΙΣ ΩΡΕΣ ΜΟΥ

Μοῦπες : «θἄρθω μὲ τὸ φεγγάρι...»
Μὰ πόσο ἐκεῖνο ἀπόψε ἀργεῖ...
Τάχα τί σκέψεις νὰ τοῦ θόλωσαν τὸ δρόμο...
... Κι' ὅμως πολλὰ ἄστρα ἀπ' τὰ σκοτάδια βγαί- [νουνε...
Οἱ ἀγέρηδες φέρνουν τραγούδια
θαλασσινά, κι' ἀπὸ βουνὰ νοσταλγικά,
—κ' ἐγὼ περνάω τὶς ὧρες μου μέσ' στὸ βουνὸ
τὴ νύχτα τούτη μὲ τραγούδια,
γιὰ νὰ ξεχάσω πὼς ἀργεῖς...

ΧΡΙΣΤΟΣ ΙΕΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΕΡΩΤΙΚΟ

Τούτη τὴ λιόχαρη ἁγιαμέρα
τὴ φεγγαρόχαρη βραδιὰ
πέρασε ἐδῶ μιὰ χρυσοχέρα,
κατέβη ἐδῶ μιὰ Παναγιά.

Κ' ἐστάθη ἡ χάρι της μεγάλη
σὲ κάθε πλάσμα καὶ στοιχιό,
μοίρασε ἁπλόχερα τὰ κάλλη :
χρώματα, ἀρώματα λογιῶ.

Καὶ τρίτο χάρισμα καὶ θάμα
δίνει λαλίτσα ἐρωτικὴ
κι' ὅλα τὰ πάντα τώρα ἀντάμα
λαλοῦνε μ' ὄρεξη τρελλή.

Μ' ὅμοια λαχτάρα ἀπάνω στὸ ἴσο
τῆς ἄνοιξης λαλῶ κ' ἐγὼ
καὶ λέω θὰ ζήσω καὶ θὰ σβύσω
μ' ἕνα τραγοῦδι ἐρωτικό.

1925 **ΒΑΣΙΛΗΣ ΡΩΤΑΣ**

ANTIGUA FRAGMEUTA

ΞΕΝΟΦΑΝΗΣ
ΣΥΜΠΟΣΙΟ

Τώρα τὰ χέρια καθαρά, τὸ πάτωμα, τὰ τάσια· (1)
ὁ ἕνας πλεχτὰ στὴν κεφαλὴ στεφάνια ἂς βάλει τώρα
κι ὁ ἄλλος τὸ μῦρο, εὐωδιαστό, στὴ λήκυθο ἂς τοιμάζει·
μεστὸ εὐφροσύνη τὸ κροντήρι ἐκεῖ μᾶς καρτεράει,
κι ἄλλο κρασί, τὴν προδοσιὰ σὲ μᾶς ποὺ δὲ θὰ πλέξει,
μὲ σ' τὰ πιθάρια εἶν' ἕτοιμο, γλυκό, εὐωδάτο, ὡς ἄνθι.
Ἀνάμεσά μας θεία ἀναπνιὰ ὁ λιβανωτὸς ξεχύνει
καὶ διάφανο εἶναι τὸ νερό, γλυκὸ καὶ παγωμένο.
Στὴν πλούσια τράπεζα ξανθὰ ψωμιὰ εἶναι ἀπιθωμένα
κι ἀπὸ τυρὶ εἶναι καὶ κρουστὸ μέλι καταγεμάτη.
Καταμεσὶς μὲ ἄνθη ὁ βωμὸς πυκνὰ εἶναι σκεπασμένος
κι ὁλοῦθε ἀχεῖ στὰ δώματα ἡ μολπή, τὸ χαροκόπι.
Καὶ πρῶτα ἁρμόζει τοὺς θεοὺς νὰ ὑμνοῦν οἱ γλεντοκόποι
μὲ λόγια καὶ ἱστορήματα διακριτικά, ἐπαρμένα·
κατόπι,—ἀφοῦ, δεητικά, ἀπὸ τοὺς θεοὺς γυρέψουν,
τὸ νοῦ τους πάντα στὴ ζωὴ νὰ κυβερνάει τὸ δίκιο,—
ἂς πιεῖ ὁ καθένας — ἄνομο δὲν εἶναι — ἀρκεῖ μονάχα
στὸ σπίτι του ἀσυντρόφιαστος, μιὰ κ' εἶναι νέος, νὰ [φτάσει. (2)
Ὕστερα ἁρμόζει, ἀφοῦ εὐφρανθεῖ, ὁ καθεὶς νὰ ὑμνήσει [τὰ ἔργα
κείνων ποὺ ἐζῆσαν φωτεινά, στὴν ἀρετὴ ταμένοι.
Τώρα ἄπρεπο εἶναι νὰ ἱστορεῖ κανεὶς Γιγάντων μάχες,
Τιτάνων, Κενταύρων,—οἱ ἀρχαῖοι καιροὶ ποὺ ἐμυθο- [πλάσαν,—
ἢ σάλους ἄγριους πολιτειῶν· (3) αὐτὰ ἀνωφέλευτα ὅλα,
καὶ μιὰ στὸν ἄνθρωπο ἀρετή : τοὺς θεούς του νὰ λα- [τρεύει.

Μετάφραση
ΚΑΙΣ. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

(Ὁ Ξενοφάνης ὁ Κολοφώνιος εἶταν ἀρχηγὸς τῆς Ἐλεατικῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς στὴν Ἰταλία. Τὰ ποιήματά του εἶναι ἠθικοφιλοσοφικὰ καὶ θεολογικά. Ἔγραψε ἔπη, ἐλεγεῖες καὶ ἰάμβους. Ἴωνας τὴν καταγωγή, φημιζότανε στὸν καιρό του γιὰ τὴ φιλοσοφική του κατάρτιση καὶ τὴν πολυμάθειά του καὶ ἔστεκε πλάϊ στὸν Ἡσίοδο καὶ τὸν Πυθαγόρα. Σὲ ἡλικία 20 χρονῶν ἔφυγε ἀπὸ τὴν πατρίδα του καὶ πολλὰ χρόνια περιῶδευε τὶς ἑλληνικὲς πόλεις, ραψωδώντας τοὺς στίχους του καὶ κηρύσσοντας μ' ἐνθουσιασμὸ τὶς ἐπιστημονικές του ἀρχὲς καὶ τὰ φιλοσοφικά του δόγματα. Εἴτανε μονοθεϊστὴς καὶ πέθανε σὲ βαθιὰ γεράματα. Πότε ἀκριβῶς γεννήθηκε καὶ πέθανε δὲ μᾶς εἶναι γνωστό. Φαίνεται ὅτι ἄκμασε κι ἔδρασε κατὰ τὸ δεύτερο ἥμισυ τοῦ 6ου π.Χ. αἰώνα.)
ΣΗΜ.—1) Γνωστό, πὼς οἱ ἀρχαῖοι ἀρχίζανε τὴν οἰνοποσία ἀφοῦ ἀποτρώγανε· κατόπι σαρώνανε τὸ πάτωμα, καθαρίζανε τὸ τραπέζι ἀπὸ τἀπομεινάρια, νίβανε τὰ χέρια τους καὶ πλένανε τοὺς κύλικας.
2) Ἡ οἰνοποσία γιὰ τοὺς ἀρχαίους δὲν ἐνεῖχε καμιὰν ἀνηθικότητα, ἐφόσον οἱ συμποσιάζοντες εἶχαν τὴ δύναμη νὰ πειθαρχοῦνε στὸν πότο καὶ νὰ μὴν ἐξέρχονται ἀπ' τὰ ὡρισμένα ὅρια τῆς εὐπρεπείας. Καὶ οἱ ἀρχαῖοι κατέχανε πολὺ καλὰ τὴ σημασία τῆς πειθαρχίας αὐτῆς, ἀντίθετα πρὸς τὴ σημερινὴ μερακλήδικη νεοελληνικὴ διάθεση τὴ δική μας, ποὺ, μὲ τὸ γελοῖο καὶ καννιβαλικὸ διονυσιακό μας οἶστρο, δὲν εἴμαστε σὲ θέση νὰ νιώσουμε τὶς ἐπίσημες στιγμὲς μιᾶς εὐωχας.
Κι' ὅμως, μὲ τὸ ἴδιο κρασὶ εὐφραινε ὁ Βάκχος τὸν θυμον τῶν ἀρχαίων ἀπολλωνίων καὶ τὸ ἴδιο βάρος πιστεύω πὼς θάχαν τὰ κρανία τους μὲ τὰ δικά μας...
Γιὰ τοὺς νέους τὸ πιόσιμο τότε ἀποτελοῦσε ὕβριν, ὅταν, πιομένοι, δὲν εἶταν αὐτοὶ σὲ θέση, ὕστερα ἀπὸ τὸ συμπόσιο, νὰ πάνε μοναχοί τους σπίτι, ἄνευ προπόλου. Μονάχα στοὺς γέρους ἐπιτρεπότανε νὰ συνοδεύονται ἀπὸ δοῦλο.
3) Ὁ ποιητὴς ἐδὼ συμβουλεύει τοὺς συμποσιαζόμενους νὰπέχουν ἀπὸ κάθε ἐξιστόρηση Γιγαντομαχιῶν, Κενταυρομαχιῶν κτλ. ποὺ θὰ μποροῦσαν νάχαν βλαβερὴν ἐπίδραση στὸν ἠθικὸ χαραχτήρα τῶν νέων καί, γενικά, δαμαυρώνανε τὴν αἴγλη τοῦ συμποσίου, δεδομένου, ὅτι Γιγαντομαχίες καὶ Τιτανομαχίες δὲν εἶταν παρὰ ἀδελφοχτονίες καὶ αἱματηρὲς ἐλληνοεξοντώσεις. Ἐδὼ φαίνεται καθαρὰ ἡ ἠθικὴ προσωπικότητα τοῦ ποιητῆ καὶ ἡ κατάσταση τοῦ ἀρχαίου ἰδεώδους στὴν τέχνη, ποὺ προσέδιδε πάντα σαὐτὴ μιὰν ἠθικοπλαστικὴ σκοπιμότητα.

Ὁ Μεταφραστὴς

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ "ΠΑΡΑΤΑΙΡΑ,,

XII

Καὶ ὡς τὸ ποτῆρι ἐκένωσα, τὸν πόνο μου, νὰ πιῶ
ἐκόχλασε μὲ τὸν ἀφρὸ τὸ πορφυρὸ ρουμπίνι·
— Κέρνα μὲ τὸ γλυκὸ κρασὶ τώρα ποὺ τραγουδῶ
καὶ τὸ φαρμάκι τῆς χαρᾶς τὴν πίκρα μου ἀργοπίνει.

Πῶς λαχταράω παράταιρα... Ἀπόψε σᾶς θρηνῶ
ὧρες γλυκειὲς ποὺ ζήσατε μόνο στὴ μνήμη
Εἶναι τὸ νῆμα τῆς χαρᾶς ψιλό, τόσο ψιλό...
ποὺ καὶ τὸν πιὸ ἁλαφρὺ καϋμὸ νὰ δέσω, τὸν ἀφίνει.

Πόσες σὰν τώρα ἀμέτρητες φορὲς Σὲ καρτερῶ,
Ὦ, μὴν ἀργήσεις πιὰ νἀρθῆς... Γαλήνη
Εἶναι ἡ λαχτάρα μου γλυκειὰ τώρα ποὺ τραγουδῶ
καὶ στάλα-στάλα τὸ κρασὶ τὴν πίκρα μου ἀργοπίνει.

Ν. ΣΑΝΤΟΡΙΝΑΙΟΣ

ΕΧΕ ΕΝΝΟΙΑ...

Στὸ σκίνο πίσω κρύφτηκες, ἀνήξερο κοράσι
Κι' ἀκοῦς τὰ ἐρωτικὰ
Τῶν κρίνων τὰ ἐρωτόλογα ποὺ δέσανε τὴν πλάση
Μὲ χίλια μαγικά.

Κόρη μου βρόχια σοῦστησε τὸ φλογερὸ λιοπύρι
Ἔχε ἔννοια θὰ πιαστεῖς
Στῆς φύσης τὸ ξεφάντωμα, στὸ λάγνο πανηγύρι
Γλυκὰ θὰ ξεχαστεῖς.

ΡΥΣΟΥΛΑ
ΜΕ ΤΑ ΜΑΓΙΑ ΣΟΟ...

Βρυσοῦλα μὲ τὰ μάγια σου καὶ μὲ τ' ἀγερικά σου
ποὺ σὲ προικίζει ὁ θρύλος
Καλόγνωμος, καλόκαρδος μιλᾶ σου ἐρωτικὰ
σὰ βάρδος πλάϊ ὁ μῦλος.

Νεράϊδα στὰ κρύα νάματα ἂς λουζόταν μου ἡ ψυχὴ
στὸ λάβρο μεσημέρι
Κι' ἂς λικνιζόταν ξέγνιαστη στὸ μούρμουρο ποὺ ἀχεῖ
τὸ λάλο δροσονέρι.

ΦΟΒΟΣ

Κ' ἔτσι διαβαίνω τὴ ζωὴ πουλὶ πάνου ἀπ' τὸν κόσμο
Ποὺ δὲν τὸ σταματᾶ
Τῆς μυγδαλιᾶς τὸ κάλεσμα κ' ἡ μυρουδιὰ ἀπ' τὸν δυόσμο.
Καὶ γιούλια διαλεχτά.

Κάτι μοῦ λέει ἀξεδιάλυτο σὰν πέσει μου ἡ φτεροῦγα
Μὲς τοὺς ἀνθοὺς συρτὴ
Σκουλῆκι ἀπὸ πετούμενο θὲ νὰ γενῶ στὴ ροῦγα
Τῆς ἁμαρτίας δετή.

Μόναχο — ΣΙΤΣΑ ΚΑΡΑΓΙΣΚΑΚΗ

ΝΥΚΤΕΡΙΝΑ ΣΟΝΕΤΤΑ

ΝΥΚΤΑ

Βαθειὰ ἡ νύκτα προχωρεῖ στῶν ρεμβασμῶν τὰ πλάτη...
Νυφοῦλα δροσοπέραστη στῶν ἄστρων τὸ παλάτι !
Καὶ χύνει νύστα στῶν ματιῶν τὸ φῶς ποὺ βασιλεύει·
Μέσα στ' ἀπόβαθα τοῦ νοῦ ἡ Σκέψη τί γυρεύει

Καβάλλα στὸ γοργόφτερο τῆς Φαντασίας ἄτι,
Στοὺς παραδείσους τῶν φτωχῶν ὀνείρων μου τρεχάτη;...
Ὅ,τι γυρεύει ἡ ψυχὴ στῶν λογισμῶν τὰ βάθη
Τὸν κόσμο ποὺ τὰ χέρια μου ἐπλάσανε κ' ἐχάθη

Μέσα στὸν ἄγνωστο κρημνὸ κατρακυλᾶ ἀκόμα·
Τῆς σιωπῆς δὲν ὁμιλεῖ γλυκύτερα τὸ στόμα !
Στὰ ὕψη της ἀνέρχομαι, στὰ βάθη κατεβαίνω,
Ἄρά γε ἀπὸ ποῦ ἔρχομαι, δὲν ξέρω ποὺ πηγαίνω !...

Πόλη 9)βριος 1925 — ΙΩΑΝΝΑ ΚΟΛΛΥΤΟΥ

ΤΑΞΕΙΔΙ ΟΝΕΙΡΟΥ

X

Ἄκουσε ! ἡ βροχή, πέφτει θλιβερὴ
πάνω στὰ χλωμά, σαπημένα φύλλα.
Ἄκουσε ! Τὸ ἀέρι, κάτι θρηνωδεῖ
μὲς στὰ φύλλα.
Πάνω ἀπὸ τὴ στέγη τοῦ σπιτιοῦ χτυπᾶ
βιαστικὰ ἡ βροχούλα.
Καὶ μ' ὁρμὴ τὸ ἀέρι, κάτι λέει σκληρά,
κάτι στὴ βροχούλα.
Ἡ καρδιά μου, κάτι σοῦ μιλᾶ γλυκὰ
στὴν ἀγνὴ ψυχή σου.
Κάτι, σὰν Ὀνείρου τὴν τρελὴ ὀμορφιά,
ποῦθρα στὴ ζωή σου.
Μιὰ σιωπὴ τριγύρω τἄνθια της σκορπᾶ
μὲς στὴν κάμαρή μας.
Κ' εἶναι, σὰν τὴν Ἄνοιξη, ποὺ ὅλο καὶ γελᾶ,
γύρω ἀπ' τὴ ζωή μας.
Μὴν ἀκοῦς τὸ ἀέρι, ποὺ θρηνᾶ πικρά,
μὴν ἀκοῦς τὸ ἀέρι.
Δῶσε μου τὸ χέρι, πᾶμε ἀλλοῦ, μακρυά,
σ' ὀνειρένια μέρη.
Μὴν ἀκοῦς, ποὺ κλαίει θλιβερὰ ἡ βροχή,
στὴ φτωχή μας στέγη.
Εἶν' ἕν' ἀγγελοῦδι, κάποια εἶναι ψυχή,
ποὺ γελᾶ, στὴ στέγη !...

Νίος 1922 — ΑΝΤΡΕΑΣ ΛΟΓΓΟΣ

"ΛΥΓΜΟΙ ΑΨΥΧΩΝ,,

ΣΙΩΠΗΛΟΙ ΘΑΝΑΤΟΙ

IV

Ὅλα περνοῦν καὶ πέρασαν μὲ μιᾶς,
ἀνάμεσα ἀπὸ χρόνια καὶ αἰῶνες
καὶ μόνο ἀθόρυβα καὶ σιωπηλὰ
ἡ ἀνάμνησές μας ζοῦν, σὰν Παρθενῶνες.

Ἐρείπια σπαρμένα εἶναι τριγύρω μας
ἀπὸ θανάτους κι' ἀπογοητέψεις
— κι' ὅμως Ψυχή, προσμένεις, ἴσως μάταια
κάποιων δαφνιῶν, τοὺς κλώνους νὰ μαζέψῃς.—

Μὰ τελικὰ εἰς τὸ μοιραῖο ὑπάκουη
θὰ σκύψῃς κάποια. Νύχτα, ἢ κάποιο Δεῖλι
κι' ἀργά, πνιχτὰ θ' ἀκούσῃς στεναγμοὺς
νὰ βγαίνουνε ἀπὸ θλιμμένα χείλη.—

Γύρω θ' ἁπλώνεται, μιὰ Νεκρικὴ Σιγή :
—(Δύο λαμπάδες στὸ κεφάλι, δυὸ στὰ πόδια,
θὰ φέγγουν σὰν νὰ λένε «κατευώδια»).—

Μιὰ γρηὰ μητέρα θὰ στενάζῃ ἐκεῖ,
στοῦ δωματίου τοῦ ὑγροῦ τὴν ἄκρη,
—(σκουπίζοντας τὰ πύρινά της δάκρυα).—

Καὶ ἐξ-έφτὰ θὰ κλαῖνε πάρα-πέρα—

(Θολή, θλιμμένη, θἄρχετ' ἡ Ἑσπέρα).

Ἀλεξάντρεια — ΚΛΗΜΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΟΣ

ΙΣΑΝΤΡΟΣ ΑΡΙΣ

ΣΕ ΜΙΑ ΜΙΚΡΗ ΕΠΑΡΧΙΑΚΗ ΠΟΛΗ

Γιατὶ πῆγα στὴ Δράμα ;... Θέ μου, τί ἐνοχλητικὴ ἐρώτηση. Κι' ὡστόσο κανένας δὲν παράλειψε νὰ μοῦ τὴν ἀποτείνῃ. Ἀπ' τὴν ὥρα ποὺ κατέβηκα στὸ σταθμό, ὡς τότε πούφυγα, στὸ καφενεῖο, στὸ δρόμο, στὸ ξενοδοχεῖο ἀκόμα, ὅλοι μὲ καταδιώκαν μὲ τὴν ἀνόητη ἐρώτησή τους : Γιατὶ πῆγα στὴ Δράμα... Σάματις τόξερα κι' ἐγώ ; Ἐσύ, ἀγαπητέ μου γιατρέ, θὰ μπορῆς ἴσως νὰ μὲ πληροφορήσῃς, ἐσὺ ποὺ μὲ συβούλεψες νὰ πάω σὲ μιὰ «μικρὴ ἐπαρχιακὴ πόλη»... Ἀλήθεια, μήπως ἔμαθες πουθενὰ γιατὶ διάλεξα τὴ Δράμα κι' ὄχι κανένα ἄλλο μέρος ; — «Γιὰ ὑποθέσεις» βέβαια. Ἐσὺ ὅμως ποὺ εἶσαι τόσο ἐξυπνος, θὰ μπορέσῃς ἴσως νὰ μὲ πληροφορήσῃς τί εἴδους ἦσαν αὐτὲς οἱ διαβολοϋποθέσεις. Ἄχ. Θέ μου, οἱ ἄνθρωποι παντοῦ εἶνε οἱ ἴδιοι μὲ τὶς αἰώνιες ἀδιάκριτες ἐρωτήσεις τους.

«Γιατὶ ἤρθατε στὴ Δράμα ;...» Ὁ κ. ἀνθυπολοχαγὸς φυσικὰ δὲν παράλειψε νὰ μάρωτήση. Καθὼς κι' ὁ κὺρ Γιώργης, κι' ὁ δικηγόρος ὁ Φουντάνας, κι' ἡ Ἀννέτα ἀκόμα ὅταν τοὺς πρωτοσυστήθηκα. Κι' εἶχα πάρει τόσο καλὰ τὶς προφυλάξεις μου. Φάνταζε τόσο ὄμορφα πάνω στὴ βαλίτζα τὸ μικρὸ χαρτονάκι μὲ τὄνομα «Ἀντρέας Λαζίδης, ἔμπορος.» Αὐτὴ τὴν ἐρώτηση φοβόμουνα· ὅμως ἕνας κύριος Ἀντρέας Λαζίδης, ἔμπορος, ποιὸν μπορεῖ νὰ βάλῃ σὲ περιέργεια...

Κανένας ὡστόσο δὲν πιάστηκε στὴν παγίδα μου. Στὸ τέλος πιὰ δὲν εἶχα τὴν ὑπομονὴ νὰ περιμένω τὴν ἐνοχλητική τους ἐρώτηση, καὶ μόλις πρωτογνώριζα κανένα, δήλωνα ἀπ' τὴν ἀρχή : — «Ναί... Ἀντρέας Λαζίδης, ἔμπορος... Ἦρθα δῶ γιὰ κάτι ὑποθέσεις μου. Θὰ μείνω δυὸ τρεῖς βδομάδες ἀκόμα...»

Ἡ ἀλήθεια εἶνε πὼς εἶμαι ἕνας ἄνθρωπος πολὺ δυστυχισμένος. Εἶνε φοβερὸ· ζοῦμε μέσα σ' αὐτὸ τὸ «σακκί», καθὼς τὸ λέει πολὺ σωστὰ ὁ Ντανὲκ, κι οὔτε ποὺ μᾶς εἶνε βολετὸ νἀλλάξουμε τίποτα ἀπ τὴ ζωή μας. Ὅτι κι ἂν ἐπιχειρήσουμε, ὅσο κι ἂν προσπαθήσουμε, θἀναπνέουμε πάντα τὸν ἴδιον ἀέρα, θὰ μᾶς ζεσταίνει τὸ ἴδιο ὁ ἥλιος, καί, τὸ χειρότερο, εἴμαστε καταδικασμένοι νὰ βλέπουμε πάντα τοὺς ἴδιους ἀνθρώπους. Γενώμαστε ἔτσι κι ὄχι ἀλλιῶς. Αὐτὸ εἶνε. Μιὰ φορὰ ὅμως δὲν τὸ πίστευα αὐτό... Δὲν πάει πολὺς καιρὸς ἀπὸ τότες· μόλις δυὸ τρεῖς μῆνες εἶνε ποὺ γύρισα ἀπ τὴ Δράμα. Τόρα, εἶμαι ἀποφασισμένος νὰ δείξω μεγάλη καρτερία καὶ νὰ ξακολουθήσω τὴ ζωή μου ὅπως μοῦ ἐδόθηκε, δίχως καμιὰ μάταιη προσπάθεια. Πρὶν ἀπὸ δυὸ τρεῖς μῆνες ὅμως, πέρασα μερικὲς στιγμὲς εὐτυχισμένες... Θὰ προσπαθήσω νὰ τὰ διηγηθῶ ὅλα.

***

Τὶς πρῶτες μέρες ποὺ εἶχα πάει στὴ Δράμα, εἴτανε χαρὰ Θεοῦ· λιακάδα ἀνοιξιάτικη, καὶ μιὰ τόσο ζεστή, τόσο ἡδονικὰ ζεστὴ ἀτμοσφαίρα. Καὶ τόρα ἀκόμα, σὰ θέλω νὰ συλλογιστῶ τὴ Δράμα, ἔτσι τὴ βλέπω μπρός μου : γεμάτη ἥλιο καὶ ζωή. Πρὸς τὸ βραδάκι μὲ τὸ βασίλεμα τοῦ ἥλιου, πήγαινα πρὸς τὴν «Ἀκρόπολη», τὸν ἐξοχικὸ κῆπο· καθόμουνα ἐκεῖ ὧρες ὁλομόναχος, καπνίζοντας τὸ τσιγάρο μου, καὶ κοίταζα τὰ κορίτσια ποὺ περνοῦσαν στὸν ἐλεύτερο δρόμο—τὸν «περίπατο»—δυὸ-δυό, τρία-τρία... Κι εἴταν ὅλες τους τόσο ὄμορφες, κι εἴταν τόσο γλυκὲς οἱ φυσιογνωμίες τους. Καθόμουνα ὁλομόναχος, κι ὅμως δὲ μένιαζε γιὰ τίποτα. Ἄκουγα δίπλα μου κομάτια ἀπὸ χίλιων εἰδῶν κουβέντες, ἀπὸ ἀνθρώπους ποὺ οὔτε μάντευα τὴν ὕπαρξή τους λίγες μέρες νωρίτερα, μὰ δὲν πρόσεχα πουθενά· εἴμουνα τόσο εὐτυχισμένος, κι εἴταν τόσο χαρωπὴ ἡ φύση, ἐκεῖ, στὴ Δράμα.

Δὲ γνωριζόμουνα μὲ κανένα ἀκόμα. Στὸ ξενοδοχεῖο μόνο εἶχα γνωριστεῖ μ' ἕναν κύριο Φουντάνα, ποὺ καθόταν στὸ διπλανὸ δωμάτιο μὲ τὸ δικό μου, καὶ ποὺ εἴταν δικηγόρος, καθὼς μοῦχε πεῖ. Χαιρετιόμαστε ὅμως μονάχα, καὶ μόλις ἀνταλλάζαμε μιὰ καλημέρα. Μὰ ἔμενα καὶ τόσο λίγη ὥρα στὸ ξενοδοχεῖο : τὸ μεσημέρι ἐρχόμουν νὰ ξεκουραστῶ λίγο, καὶ τὸ βράδυ νὰ πλαγιάσω. Ὅλες τὶς ἄλλες ὧρες ἔτρεχα μονάχος μου ἔξω. Ἄ, ναί, τὶς θυμᾶμαι τὶς πρῶτες μέρες στὴ Δράμα...

Εἶχα συνηθίσει πιὰ στὴ μοναξιά μου, καὶ μπορῶ νὰ πῶ πὼς εὐχαριστιόμουνα σ' αὐτή. Κι ἴσως νάταν καλύτερα νὰ ζοῦσα πάντα ἔτσι· δὲν πιστεύω νὰ δυσαρεστιόμουνα καὶ νὰ βαρυόμουνα ποτέ. Ὅμως, ὅλα εἶναι μοιραῖα καὶ δὲν πρέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ μιλάῃ γιὰ ὅτι δὲν ἐγνώρισε. Ὁ ἄνθρωπος ἄλλωστε δὲν μπορεῖ νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὴ μοῖρα του, γιατὶ ἡ ἴδια ἡ ψυχή του τὸν καταδιώκει. Αὐτὰ ὅμως θὰ φανοῦν ἀπ τὰ παρακάτω.

Ἕνα βράδυ—θάταν ἡ τρίτη μέρα ποὺγα ἔρθει στὴ Δράμα—καθόμουνα μονάχος μου σὰν πάντα στὴν «Ἀκρόπολη». Δὲ συλλογιζόμουνα τίποτε. Ξάφνου ἀντιλήφτηκα μὲ τὸ ἔνστιχτο αὐτὸ τῆς τηλεπάθειας ποὺχουμε μέσα μας γιὰ κάθε κακό, ἕναν κύριο ψηλὸ καὶ παχὺ νἀρχεται πρὸς τὸ τραπέζι μου· εἴταν ὁ δικηγόρος Φουντάνας. Τὸν εἶχα κοιτάξει κατάματα καὶ δὲ μποροῦσα νὰ τὸν ἀποφύγω πιά. Μὲ χαιρέτησε, σὰν τὸν χωρίζαν ἀκόμα δεκαπέντε βήματα ἀπ' τὸ τραπέζι μου, καὶ ἦρθε ἀπ εὐτείας πρὸς ἐμέ. Μὲ καλησπέρισε παλεπίσω κι ἔμεινε ὄρθιος μπροστά μου σὰ νὰ περίμενε νὰ τοῦ πῶ νὰ κάτσῃ. Δὲ μπόρεσα φυσικὰ νὰ τοῦ τἀρνηθῶ, καὶ μόνο σὰν κάθησε καὶ παράγγειλε μάλιστα κι ἕνα οὔζο, ἀντιλήφτηκε δίπλα μας πὼς καθόταν μιὰ οἰκογένεια γνωστή του· τοὺς χαιρέτησε μὲ βαθειὰ ὑπόκλιση, κι ἄρχισε τὶς φλυαρίες του.

Κακὸς ἄνθρωπος, ὄχι, δὲ φαινόταν ὁ δικηγόρος Φουντάνας. Ἐπιπόλαιος μονάχα εἴταν, καὶ φοβερὰ φλύαρος. Εἶχε ὅμως ἕνα ἐλάττωμα ἀκόμα πιὸ μεγάλο, ποὺ ἀπ τὴν πρώτη στιγμὴ μοῦ τὸν εἶχε κάνει ἀντιπαθητικό : Εἶχε μιὰ ἔμφυτη προστυχιά, εἴταν κυριολεχτικὰ ἕνας ἄνθρωπος τοῦ καφενέ· βωμολόχος, ψεύτης, ὅλα τἄχε μαζεμένα. Προσπαθοῦσε νὰ κρύψῃ τὰ χωριάτικα αὐτὰ ἔνστιχτά του, ὅμως αὐτὴ ἡ προσπάθειά του τὸν ἔκανε ἀκόμα πιὸ ἀντιπαθητικό· σ' αὐτὸ σύντινε ὑποθέτω καὶ τὸ ἀνοικονόμητο τοῦ ἑαυτοῦ του, καθὼς κι οἱ αἰώνιες χειρονομίες του. Δὲν ξέρω· ὅμως κι ἡ φλυαρία του δὲν ἔπαιζε μικρὸ ρόλο.

Ἄ... Ἡ φλυαρία του... Μ' ὅλο ποὺ δὲν πρόσεχα παρὰ σπανίως στὰ λεγάμενά του, μὲ εἶχε πιάσει ἕνας μικρὸς πονοκέφαλος μόνο καὶ μόνο ἀπ' τὸ νἀκούω τὴν

ἄτονη φλυαρία του. Αὐτὸ διάρκεσε μιὰ ὥρα σκεδὸν ἀλάκαιρη. Ἄκουγα συγκεχημένα νὰ μοῦ μιλᾶη γιὰ τὶς τελευταῖες δίκες, γιὰ τὸν πόλεμο τοῦ δώδεκα ποὺ ὑπηρέτησε ὡς ἔφεδρος, γιὰ τὴν οἰκογένεια ποὺ καθόταν στὸ διπλανὸ τραπεζάκι... Ἄχ, Θέ μου... Σὲ μιὰ στιγμὴ ὅμως, ἡ οἰκογένεια ἀκριβῶς ποὺ καθόταν στὸ γειτονικὸ τραπεζάκι σηκώθηκε νὰ φύγῃ· ἕνας κύριος ἡλικιωμένος ἔνεψε στὸν Φουντάνα νὰ πάῃ μιὰ στιγμὴ κάτι νὰ τοῦ πῇ. Ὁ κ. δικηγόρος μοῦ ζήτησε συγγνώμη καὶ μ' ἄφισε.

«Γιὰ δυὸ λεπτὰ μόνο» μ' ἀπείλησε.

Ἀλλὰ γὼ τὴ δόξαζα μέσα μου τὴν οἰκογένεια ποὺ καθόταν δίπλα μας, κι ὅλες τὶς οἰκογένειες τῆς Δράμας!

Ὁ Φουντάνας εἶχε ὁδηγήσει τοὺς φίλους του ὣς τὴν ἄκρη τοῦ κήπου καὶ γύρισε:

— Ἔ, φτωχοὶ ἄνθρωποι—μοῦ ξήγησε—καλόκαρδοι ὅμως... Ἔχουνε μιὰ μοναχοκόρη, ἀρεβωνιασμενη...

Ἀλήθεια, τοὺς μίλησα γιὰ σᾶς, ποὺ εἴσαστε ξένος καὶ μοῦπαν νὰ πάμε μαζὶ αὔριο τἀπόγεμα νὰ τοὺς δοῦμε...

Ἔ, δὲ θὰ κακοπεράσετε, ξέρετε· ἀφοῦ δὲ γνωρίζεστε μὲ κανένα μάλιστα ἐδῶ...

Γιὰ λίγο σώπασε, κι ὕστερα μοῦπε:

— Ἀλήθεια, ποιὰ εἶν' ἡ ἐργασία σας;... Μάρωτησαν πρίν, καὶ δὲν ἤξερα νὰ τοὺς ἀπαντήσω... Τὸ ὄνομά σας μόνο ξέρω· Λαζίδης, Ἀντρέας Λαζίδης, δὲν εἶν' ἔτσι;...

— Ἀντρέας Λαζίδης, ναί... Ἔμπορος...

* * *

Ὅταν γυρίσαμε στὸ ξενοδοχεῖο μὲ περίμενε μιὰ ἔκπληξη· ἕνα γράμμα ἀπ' τὴν Ἀθήνα. Τὸ ἄνοιξα· εἶταν τῆς Μαργαρίτας.

Μοῦγραφε ἕνα σωρὸ νέα—ποὺ οὔτε μ' ἐνδιαφέραν, οὔτε ἤθελα νὰ μάθω.—Ἡ Λόλα ξαφανίστηκε, ὁ Κώστας ἔφυγε γιὰ τὴ Γαλλία, ὁ «γιατρὸς» ἀρρώστησε καὶ δὲν ἤθελε νὰ δεχτῇ κανέναν ἄλλο γιατρό, ὅλα πράματα ἀσήμαντα τῆς περασμένης ἀνόητης ζωῆς μου. Τὸ γράμμα τέλιωνε ἔτσι, ὕστερα ἀπὸ τρεῖς πυκνογραμμένες σελίδες:

«Μὰ τί σοῦρθε νὰ πᾶς νὰ κλειστῆς σ' αὐτὴ τὴ μικρόπολη, τόρα, τὴν καλύτερη ἐποχὴ τοῦ γλεντιοῦ; Ἀμ' αὐτὸ τὸ ὄνομα «Ἀντρέας Λαζίδης», ποῦ τὸ διάλεξες; Δὲ μπορῶ νὰ σὲ καταλάβω... Ὁ «γιατρὸς» ἐπέμενε προχτὲς πὼς εἶσαι ἄρρωστος: τὰ πολλὰ πιοτά, λέει, θὰ σοῦ χάλασαν τὸ κεφάλι... Ὁ Γιῶργος εἶν' ἀπαρηγόρητος· μᾶς χάλασες τὴν παρέα... Ἔχει τὴν πεποίθηση, λέει, πὼς ἔφυγες γιὰ ν' αὐτοχτονήσῃς... Καὶ τὰ λέει ὅλ' αὐτὰ μ' ἕνα ὕφος τόσο ἀπελπισμένο ποὺ εἶνε τρέλλα. Μὰ πῶς σοῦ κατέβηκε νὰ φύγῃς ἔτσι ξαφνικά; Ἡ ἀλήθεια εἶνε πὼς ἡ παρέα μας χάλασε. Ἡ Λόλα κι ὁ Κώστας φύγανε, ἐσὺ ἄγιασες, ὁ γιατρὸς ἀρρώστησε... Τί θὰ γίνουμε; Ὁ Γιῶργος μου ἔρχεται καὶ μὲ βλέπει κάθε τόσο, ἀλλὰ βαρυέμαι, ἄχ Θέ μου, βαρυέμαι τόσο... Εὐτυχῶς ποὺ μοῦ μένει ὁ αἰθέρας...

Ἐγὼ ὅμως σὲ ξέρω καλὰ—κι ἂς λὲν ὅτι θέλουν οἱ ἄλλοι. Γρήγορα θὰ βαρεθῆς τὴν καινούργια σου ζωή, καὶ θὰ μᾶς ξανάρθῃς πιὸ ξεκούραστος κι ἕτοιμος γιὰ τὶς παλιές μας τρέλλες... Ἀλλὰ τότε θὰ μετανοήσῃς, στὸ ὑπόσχομαι, ποὺ δὲν ἦρθες νὰ μ' ἀποχαιρετήσῃς πρὶν φύγῃς.

Πρὸς τὸ παρόν, καινούργιε ἅγιε, σοῦ στέλνω ὅλες τὶς εὐχές μου—καὶ κανένα φιλί.

Μαργαρίτα»

Ἡ Μαργαρίτα, ἡ Λόλα... Τί μακρυὰ ποὺ εἶσαν τόρα γιὰ μένα ὅλα αὐτὰ τὰ ὀνόματα... Τί ἀηδιαστικὴ ἀλήθεια ζωή... Δὲ θἀπαντοῦσα φυσικὰ τῆς Μαργαρίτας τίποτε... κι ὅμως τὴν εἶχα ἀγαπήσει... θυμόμουνα ... μὰ τόσο μακρυὰ εἶταν αὐτό, τόσο μακρυὰ... εἶταν καὶ τότες ἄνοιξη, καὶ πῶς εἶχα ἀπατηθεῖ... πῶς εἶχα ἀπατηθεῖ..... ....

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωῒ ἔσκισα τὸ γράμμα τῆς Μαργαρίτας, χωρὶς νὰ τὸ ξαναδιαβάσω κάν. Τὸ ἀπόγεμα θὰ πήγαινα μὲ τὸν Φουντάνα σὲ κείνη τὴν οἰκογένεια· ἀπὸ χτὲς τὸ εἶχα ἀποφασίσει.

* * *

Τὸ ἀπόγεμα ὁ Φουντάνας εἶταν ἀκριβὴς στὸ ραντεβοῦ του. Μιὰ στιγμὴ τὸν εἶχα δεῖ τὸ μεσημέρι καὶ μοῦχε πεῖ πὼς στὶς πέντε θἀρχόταν νὰ μὲ πάρῃ. Στὶς πέντε καὶ πέντε χτυποῦσε τὴν πόρτα μου.

Στὸ δρόμο μοῦ ἔλεγε χίλια δυὸ γιὰ τὴν οἰκογένεια ποὺ ἐπισκεφτόμαστε. Ὁ κὺρ Δημήτρης, τέλειος ἄνθρωπος—ἂν καὶ λίγο τσιγκούνης ἐδῶ ποὺ τὰ λέμε—εἶχε καφενεῖο στὴν Θεσσαλονίκη, κι ὕστερα, σὰν γέρασε ἦρθε κι ἐγκαταστάθηκε στὴ «γεννέτειρά του». Ἡ γυναίκα του εἶταν ἀπ τὸ Μελένικο· καλὴ γυναίκα κι αὐτή, ἄλλα λὲν πὼς στὴ νιότη της δὲν εἶταν καὶ τόσο καθαρὴ ἡ διαγωγή της. Δὲ βαρυέσαι ὅμως, φτωχόπορος, κι ὁ ἕνας κοιτάζει νὰ βγάλῃ τὸ μάτι τοῦ ἀλλουνοῦ. Εἴχανε τέσσερα παιδιὰ—τρία ἀγόρια κι ἕνα κορίτσι — μὰ τὰ τρία πρῶτα, τ' ἀρσενικά, εἴχαν πεθάνει, καὶ δὲν ἔμεινε παρὰ ἡ Ἀννέτα—δεκαεφτὰ χρονῶν κοπελίτσα, μὰ θὰ τῆς ἔδινες, θὰ δῆς, δεκατέσσερα ἢ δεκαπέντε. Λεπτή, μικροκαμωμένη, εἶταν ἀδύνατο νὰ φανταστῇ κανένος πὼς εἶχε γεννηθεῖ ἀπ' αὐτοὺς τοὺς δυὸ κολοσσούς, τὸν κὺρ Δημήτρη καὶ τὴ γυναίκα του. Καὶ κα'ἡ... ἕνα κομάτι μάλαμα... Καλόκαρδη, ἔξυπνη, ὄμορφη — σωστὴ νεράϊδα—ὅλα τάχε...

Παραξενευόμουνα νάκούω τὸ δικηγόρο νὰ λέῃ τόσους ἐπαίνους· σὲ λίγο ὅμως ἡ ἀπορία μου λύθηκε:

— Κι ὁ ἀρραβωνιαστικός της, πολυκαλὸς ἄνθρωπος... τῆς ταιριάζει σὲ ὅλα.... Εἶνε ἕνας ἀνθυπολοχαγός, πολὺ φίλος μου... Αὐτὸς μάλιστα μοῦ σύστησε τὸν κύρ Δημήτρη καὶ τὴ φαμίλια του... Λαμπρὸς νέος... Πολεμήσαμε μὲ τὸ Γιάννη στὸ Σκρᾶ· εἴμαστε κι οἱ δυὸ λοχίες τότες. Θὰ τὸν δῆτε... Ἄ, εἶνε λεβέντης σωστός... Τότε ποὺ λέτε...

... Κι ἄρχιζε δῶ ὁ δικηγόρος ὁ Φουντάνας τὶς φλυαρίες του ποὺ τελειωμὸ δὲν εἶχαν. Πότε μοῦλεγε ἐπεισόδια τῆς μάχης τοῦ Σκρᾶ, πότε πήδαγε στὸ Κιλκίς... Μ' αὐτὰ καὶ μ' αὐτὰ ὅμως φτάσαμε στοῦ κὺρ Δημήτρη. Πρώτη ἀπ τὸ παράθυρο μᾶς εἶδε ἡ κυρὰ Δημήτραινα. «Νάτους! νάτους!» φώναξε, κι ἡ φωνή της ἔφτασε ὣς ἐμᾶς.

Ἕνα χαμηλὸ σπιτάκι, δίπατο, μὲ μιὰ μικρὴ αὐλὴ («κῆπο» τὴν ὀνομάζουνε· περίεργο πράμα· τί μανία ἔχουν οἱ Δραμιῶτες νὰ δίνουν σ' ὅλες τους τὶς μάντρες τὸν πομπώδικο τίτλο «κῆπος»... Κῆπος ἡ «Ἀκρόπολη», κῆπος ὁ... «Κῆπος», κῆπος ὡς κι ἡ αὐλὴ τοῦ κὺρ Δημήτρη ἀκόμα!) Κάτω εἶταν δυὸ δωμάτια καὶ τὸ πλυσταριό, μὲ τὴν πόρτα αἰωνίως μισάνοιχτη. Ἐπάνω ἄλλα τρία δωμάτια. Εἶχαν μάλιστα καὶ σαλόνι, καὶ τραπεζαρία—ἀρκετὰ σπάνιο πράμα γιὰ τὴ Δράμα.—Αὐτὰ ὅλα ὅμως μοῦ δόθηκεν ἡ εὐκαιρία νὰ τὰ ἰδῶ ἀργότερα.

Μᾶς δεχτήκανε στὴν αὐλή.

— Ἔ, τόρα τὸ καλοκαῖρι μὲ τὶς ζέστες ἐδῶ εἶνε τὸ

σαλόνι μας, μᾶς ἐξήγησε ἡ κυρὰ Δημήτραινα χαμογελώντας.

Ὅταν φτάσαμε βρήκαμε ἤδη ἀρκετὸν κόσμο· δυὸ-τρεῖς γειτόνισσες καὶ μερικοὺς ἄλλους ἄντρες· ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς ἀναγνώρισα καὶ τὸν ἀνθυπολοχαγὸ—νέο τριαντάρη μὲ πυκνὸ μαῦρο μουστάκι.—Σὰν μπήκαμε σούσουρο... Ὅλοι σηκωθῆκαν, οἱ κουβέντες πάψαν κι ὁ καθένας ἀρχίνησε νὰ μιλᾶη ψιθυριστὰ μὲ τὸ διπλανό του δείχνοντάς με μὲ τὴν ἄκρη τοῦ ματιοῦ του. Ὅσο γιὰ τὸν ἀνθυπολοχαγό, αὐτὸς βρῆκε τὸν καλύτερο τρόπο νὰ πιστοποιήσῃ τὴν ψυχραιμία του: ἄρχισε νὰ σφυρίζῃ μὲς ἀπ' τὰ δόντια του τὸν Ἐθνικὸ Ὕμνο. Ὁμολογῶ πὼς διασκέδασα ἀρκετὰ μὲ τὴν ἀμηχανία τῶν ἀγαθῶν ἀν-

Ὁ δικηγόρος ὁ Φουντάνας ἀνάλαβε μὲ τὸ πιὸ ἐπίσημο θρώπων.

ὕφος του νὰ κάνῃ τὶς συστάσεις:

— Ὁ κ. Λαζίδης ποὺ σᾶς ἔλεγα, Ἀντρέας Λαζίδης, ἔμπορος κι Ἀθηναῖος...

Ὕστερα γύρισε καὶ πρόστεσε:

— Ἡ κυρὰ Δημήτραινα, ἡ νοικοκυρά... Ἡ κυρὰ Γιώργαινα· ἡ κυρὰ Λιάκαινα· γειτόνισσες ὅλες καὶ φίλες ἀχώριστες... Ὁ κὺρ Δημήτρης, λεβέντης πάντα...· ὁ Θανασάκης—ὕστερα θὰ τὸν ἀκούσετε ποὺ θὰ μᾶς τραγουδήσῃ κάτι—κι ὁ πατέρας του ὁ κὺρ Γιώργης—ἄ, ὁ κὺρ Γιώργης εἶνε χωρατατζῆς· καὶ λέει κάτι νόστιμα χωρατά—... Καὶ ὁ ἀνθυπολοχαγός, ὁ κ. Γιάννης, τὸ παληκάρι ποὺ σοῦλεγα... ἀρρεβωνιαστικὸς τῆς Ἀννέτας, τῆς κόρης τοῦ σπιτιοῦ...

Κι ὁ Φουντάνας ἔπεσε σὲ μιὰ καρέκλα λαχανιασμένος.

Οὔφ!... Κάθισα κι ἐγὼ—κι ὅλοι οἱ ἄλλοι τότες τρέξαν νὰ κάτσουν ὁ καθένας στὴν καρέκλα του...

Οἱ κουβέντες ὅμως εἶχαν πάψει. Ποῦ οἱ φωνὲς καὶ τὸ σούσουρο ποὺ εἴχαμε βρεῖ μπαίνοντας.

Σὲ μιὰ γωνιὰ εἶταν δυὸ-τρεῖς γλάστρες ποὺ ἀντιπροσωπεύαν φαίνεται τὰ λουλούδια τοῦ κήπου. Ἐπιχείρησα νἀρχίσω ἀπὸ κεῖ τὴν κουβέντα:

— Ὡραῖα λουλούδια ἔχετε στὸν κῆπο σας, εἶπα στὴν κυρὰ Δημήτραινα...

— Καὶ ποῦ νὰ δῆτε καὶ τὸμορφότερο λουλοῦδι τοῦ κήπου... Σὲ λίγο θἀρθῇ καὶ θὰ τὴν γνωρίσετε τὴν Ἀννέτα μας...

Εἶταν ὁ κὺρ Γιώργης, ὁ «χωρατατζῆς» ποὖχε μιλήσει, λέγοντας τὸ συνεθισμένο χωρατό του. Ὕστερα γέλασε, καθὼς κι ὅλοι οἱ ἄλλοι, μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν δικηγόρο τὸν Φουντάνα. Ὁ ἀνθυπολοχαγὸς μονάχα δὲ γέλασε· ἄ, ὄχι, δὲ γέλαχε αὐτός!... Εἶχε φουσκώσει τὰ χείλια μὲ θυμό, καὶ τὰ μαῦρα του δασὰ φρύδια εἶχαν ἀγριέψει...

— δὲ θὰ τὴν περνοῦσε ὅμορφα ἂν τύχαινε κι εἶταν Βούργαρος, λέει, ὁ «χωρατατζῆς» καὶ βρισκόταν ἐκείνη δὰ τὴν ὥρα μαζὶ μὲ τὸν κ. ἀνθυπολοχαγὸ σὲ κανένα ὕψωμα τοῦ Σκρᾶ...

Ὕστερα ἄρχισε μιὰ ἠλίθια κουβέντα ποὺ διάρκεσε τρία σωστὰ τέταρτα τῆς ὥρας: ὁ ὡραῖος καιρός, τὸ ταξεῖδί μου, τὸ κλίμα τῆς Δράμας, ἡ ὀμορφιὰ τῆς κυρὰ Δημήτραινας στὰ νιάτα της—ὅλα περάσανε. Οἱ φλυαρίες τῶν διπλανῶν μου μὲ εἶχαν ζαλίσει, καὶ ἔλεγα πιὰ νὰ σηκωθῶ καὶ νὰ τὸ σκάσω μὲ τρόπο—ὅταν ἄνοιξε ἡ πόρτα καὶ μπῆκε ἡ Ἀννέτα... Ἄχ, Θέ μου, τί ὀμορφιὰ εἶτανε αὐτή...

Εὐτυχῶς ποὺ ἀρχίνησε κείνη τὴ στιγμὴ ἀκριβῶς ὁ κ. ἀνθυπολοχαγὸς μιὰ ὡραία δήγηση γιὰ διάφορες τελευταῖες μάχες, πούχε λάβει μέρος, κι ἔτσι μπόρεσα μ' ὅλη μου τὴν ἄνεση νὰ θωράω τὴν Ἀννέτα... Κάθε τόσο ἔκοβα μὲ κανένα μονοσύλλαβο τὴ δήγηση τοῦ ἀνθυπολοχαγοῦ γιὰ νὰ φαίνεται πὼς παρακολουθῶ τὴ σειρὰ—ὅμως ὅλη ἡ προσοχή μου εἶταν στὴν Ἀννέτα... Μὰ ποῦ λοιπὸν εἶχα συναντήσει αὐτὰ τὰ μάτια, αὐτὴ τὴ λεπτὴ μελαγχολία στὸ πρόσωπο, σὰ σφραγίδα κάποιας μοιραίας δυστυχίας;...

Ἡ Ἀννέτα δὲ μιλοῦσε πολὺ κεῖνο τὸ ἀπόγεμα· πῆγε καὶ κάθησε κοντὰ στὸν κ. ἀνθυπολοχαγὸ καὶ τὸν ἐκοίταζε μὲς στὰ μάτια. Αὐτὸς ὅμως δὲ φαινόταν νὰ δίνῃ μεγάλη προσοχὴ στὴν ἀρρεβωνιαστικιά του, καὶ ξακολούθησε νὰ δηγιέται τὰ ἀντραγαθήματά του. Κι ἀληθινά, θάταν πολὺ ἀντρεῖος ὁ ἀνθυπολοχαγὸς γιατὶ ἐκεῖνο τὸ βράδυ τουλάχιστον μᾶς «ἔτρεψε εἰς φυγὴν» κυριολεχτικὰ μὲ τὴ φλυαρία των.

Πρῶτα πρῶτα σηκώθηκαν ἡ κυρὰ Γιώργαινα κι ὁ ἄντρας της. Καληνυχτίσαν — ὁ κὺρ Γιώργης εἶταν ἀπαρηγόρητος γιατὶ δὲ μᾶς εἶπε πολλὰ χωρατὰ· κεῖνο τὸ βράδυ, δὲν εἶχε ἔμπνευση, μᾶς ξήγησε—καὶ φύγανε. Σὲ λίγο μᾶς καληνύχτισε κι' ὁ Θανασάκης.

— Ἂς εἶνε, πρέπει νὰ τὸν ἀκούσῃς, κ. Λαζίδη νὰ τραγουδάῃ· θὰ μᾶς τραγουδήσῃς, Θανασάκη, ἕνα ἀπ' αὐτὰ τὰ βράδυα, νὰ σ' ἀκούσῃ ὁ κ. Λαζίδης...

Ὁ Θανασάκης μᾶς ὑποσχέθηκε κι ἔφυγε. Ἡ ἀρχὴ ὅμως εἶχε γίνει. Σὲ λίγο φύγανε κ' οἱ ἀποδέλοιποι, κι ἔτσι μείναμε μόνοι ξένοι ὁ Φουντάνας, ὁ κ. Γιάννης—ὁ ἀνθυπολοχαγὸς—κι ἐγώ.

Ὁ κ. Γιάννης ἔρριξε μιὰν ἔκπληκτη ματιὰ στὴν ἐρημωμένη πλέον αὐλή, καὶ τότες πιὰ μ' ἕναν ἀναστεναγμὸ σταμάτησε τὴν πολεμικὴ διήγησή του. Γύρισε σὲ μένα.

— Καὶ πῶς αὐτὸ νἀρθῆτε ἕως ἐδῶ; μἀρώτησε...

Τοῦ ἔλυσα τοῦ ἀνθρώπου τὴν ἀπορία: Ὑποθέσεις ἐμπορικὲς κτλ.

Αὐτὸ ποὺ μ' ἐνδιέφερε ὅμως περισσότερο ἀπ' ὅλα κείνη τὴ στιγμὴ εἶταν ἡ Ἀννέτα. Εἶχε στηρίξει τὸ βλέμμα της ἀπάνω μου, ὕστερ' ἀπ' τὴν τελευταία ἐρώτηση τοῦ ἀρρεβωνιαστικοῦ της, καὶ μὲ κοίταζε μ' ἕνα τόσο περίεργο ὕφος... Ἄχ, ναί, εἶταν ἕνα ὕφος τόσο ἀθῶο καὶ τόσο ἀπελπισμένο μαζί... Συμπάθησα ἀμέσως αὐτὸ τὸ κορίτσι, τὸ καταδικασμένο νὰ ζῇ ἀνάμεσα σ' ὅλους αὐτοὺς τοὺς γελοίους... Τόρα ἀκόμα δὲ μπορῶ νὰ συλλογιστῶ αὐτὲς τὶς στιγμές, χωρὶς νὰ νιώσω τὸ ἴδιο αὐτὸ αἴσθημα, μ' ὅ,τι κι ἂν ἀκολούθησε κατόπιν—μὴ χαμογελᾶς γιατρέ· τὴν ψυχή μου ἀνοίγω ἐδῶ...

Σηκώθηκα ἀπὸ τὴ θέση μου κι ἄρχισα νὰ περπατῶ νευρικὰ πάνω-κάτου. Ὁ ἀνθυπολοχαγὸς εἶχε ἀρχίσει κάποιαν ἰδιαίτερη κουβέντα μὲ τὸν Φουντάνα. Ὁ κὺρ Δημήτρης κάπνιζε ἀρειμάνια τὸ τσιγάρο του, κι ἡ Ἀννέτα κοίταζε τὸν ἀρρεβωνιαστικό της μ' ἕνα ὕφος γεμάτο παράπονο, καὶ μιὰν ἀρρωστιάρικη λάμψη στὰ μάτια.

Πῆγα καὶ κάθησα δ'πλα της. Προσπάθησα νἀρχίσω κουβέντα. Αὐτὴ ὅμως μοῦ ἀπαντοῦσε ἀφηρημένα καὶ κάθε τόσο ἔρριχνε μιὰ ματιὰ κλεφτικα στὸν κ. ἀνθυπολοχαγό.

Σηκώθηκα νὰ τοὺς χαιρετήσω νὰ φύγω. Αὐτὴ ὅμως μὲ κράτησε μὲ τὸ χέρι καὶ μοῦπε κοιτάζοντάς με βαθυὰ στὰ μάτια:

— Γιατὶ φεύγετε; Εἶνε τόσο νωρὶς ἀκόμα... Κι ἄλλως τε ποιός ξέρει πότε θὰ μᾶς ξανάρθετε...

— Τί λέτε, νωρίς;... μὰ εἶνε περασμένη ἡ ὥρα... Πρέπει νἄμαι καὶ διακριτικός· ἔ, ἀρρεβωνιασμένοι ἀνθρῶποι, θἄχετε νὰ πῆτε καὶ τίποτα δικό σας...

Αὐτὸ τόχα πεῖ χαμογελώντας. Ἡ Ἀγνέτα ὅμως ἀπάντησε γρήγορα γρήγορα:

— Αὐτός; Τὸ πολὺ πολὺ νὰ μοῦ διηγηθῇ καμμιὰ μάχη ποὖλαβε μέρος... Τὴν ἄλλη φορὰ ποὖχαμε μείνει καθὼς λέτε μόνοι μοῦ τὸ ὑποσχέθηκε: μένει ἀκόμα νὰ μοῦ διηγηθῇ τὴ μάχη τοῦ Μπαλουκεσέρ...

Καὶ καθὼς τἄλεγε αὐτὰ δυὸ δάκρυα ἀνεβήκανε στὰ μάτια της. Δὲν τῆς εἶπα τίποτε. Τί μποροῦσα νὰ τῆς πῶ... Δὲν τόλμησα οὔτε κάν νὰ χαμογελάσω

Στὸ ἄλλο φύλλο τελειώνει

ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ Κ. ΘΕΟΤΟΚΗ ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛ. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

(Συνέχεια καὶ τέλος)

Τὴν περιγράψανε πολὺ ζωηρά, ἀλλὰ κι' αὐτὴ τὴν ἁπλὴ ζωὴ τὴν εἴδανε σχεδὸν μόνο ἐξωτερικά. Ἐχτὸς στὴν ποίηση, ποὺ πάντα ὑποκειμενικότερη, τραγούδησε τὸ ἀτομικὸ αἴσθημα, τὴν ἀτομικὴ σκέψη, τοῦ κάθε ποιητῆ ποὺ στὴν Ἑλλάδα δὲν ἀντιπροσωπεύει παρὰ μιὰ ἐλάχιστη μειονότητα,—καὶ γι' αὐτὸ στὴ νεοελληνικὴ ποίηση εἶναι σχεδὸν ἀδύνατο ν' ἀνακαλυφθεῖ μιὰ ἑνιαία πηγαία πνοή, οἱ ποιητὲς ἀναμεταξύ τους δὲ συνδέονται παρὰ μὲ δεσμοὺς μορφῆς—ἐξαίρεση βέβαια κάνει ὁ ἀντιπροσωπευτικότατος ποιητὴς Παλαμᾶς—ἐχτὸς στὴν ποίηση, ὅ,τι χαραχτηρίζει τὴν Ἀθηναϊκὴ Σχολὴ καὶ τὸ κύριό της δημιούργημα, τὸ διήγημα, εἶναι ἡ ἀνάπτυξη τοῦ ἠθογραφικοῦ στοιχείου καὶ μέσα σ' αὐτὸ ἡ ὁλότελη σχεδὸν ἔλλειψη κάθε ἐσωτερικῆς ζωῆς, κάθε ἐσώψυχου. Βέβαια ὑπάρχουν καὶ μερικοί, ἐλάχιστοι, συγγραφεῖς ποὺ προσπάθησαν νὰ δώσουν στὸ διήγημα ἢ στὸ θέατρο ἕνα περιεχόμενο βαθύτερο, μὰ κι' αὐτὸ τὸ ἄντλησαν σχεδὸν ἀποκλειστικὰ μόνο ἀπὸ μέσα τους κι' ἀπὸ τὴ δυτική τους μόρφωση, κι' ὄχι κι' ἀπὸ τοὺς γύρω τους, κ' ἐλάχιστοι πάλι κατόρθωσαν νὰ δώσουν σ' αὐτὸ τὸν ἐσωτερικὸ κόσμο τὸν παλμὸ τῆς ζωῆς, νὰ μὴ τὸν ἐμφανίσουν μονάχα ἀλληγορικά.

Ἕνα ἰδεολογικὸ πέταμα στὰ οὐράνια ποὺ δὲν τὸ φτάνει πιὰ ἡ Ζωὴ καὶ καταντᾶ νὰ μένει χωρὶς δεσμοὺς μὲ τὴ Γῆ, ψηλὰ σὰ μιὰ Ἀξία ἀπόλυτη, ἀλλὰ καὶ γι' αὐτὸ στάσιμη ποὺ ἀπονεκρώνεται, ποὺ δὲν τὸ ἀκολουθοῦν πιὰ παρὰ μιμητές, μιὰ ρεαλιστικὴ παρατήρηση, ἀλλὰ ποὺ ὁ κύκλος της ἔγεινε πιὰ ὑπερβολικὰ στενός, ἀβαθής, μονότονος, ἀσφυχτικός, ἕνα πέταμα καὶ μιὰ παρατήρηση, ἀλληλοπλησιάζονται, ἑνώνονται μέσα στὸ ἔργο τοῦ Θεοτόκη. Ἑνώνονται δημιουργικά.

Ὁ Θεοτόκης ἔνιωσε ἀμέσως τί πρόσφερνε γόνιμο ἡ κάθε μιὰ Σχολὴ καί τί ἔπρεπε ν' ἀπορριφθεῖ. Ἔνιωσε πὼς καμιὰ ἀνόρθωση δὲ γίνεται ἀπότομα, πὼς κάθε τέτοια προσπάθεια αὐθαίρετη εἶναι ἄσκοπη ἂν ὄχι καὶ βλαβερή, πὼς ὁ ἑλληνισμός, ἀκόμα καὶ στὴν τάξη τῶν διανοουμενών του, στὴν ὁλότητά της, εἶναι ἀνώριμος νὰ ἐμπνεύσει καὶ νὰ καταλάβει ἕνα ἔργο Τέχνης ξελεπτισμένης· πὼς ἕνα τέτοιο ἔργο στὴν Ἑλλάδα θὰ εἶταν ἀναγκαστικὰ μόνο ἀπομίμηση ξένων πρότυπων. Συμφώνησε μὲ τοὺς Ἀθηναίους λογοτέχνες κι' αὐθόρμητα θυσίασε τὶς ἱκανότητες μιᾶς ξελεπτισμένης Τέχνης ποὺ εἶχε μέσα του κληρονομημένες ἀπὸ τὸ μακροχρόνιο πολιτισμὸ ποὺ τὸν εἶχε καὶ μεγαλώσει, ἀναπτυγμένες ἀπὸ τὴ σπάνια, ἐντελῶς ἐξαιρετική του μόρφωση. Κάθε του διήγημα δείχνει ὁλοφάνερα τὶς τέτοιες ἀνώτερες ἱκανότητες ποὺ δὲ θέλησε νὰ τὶς ἐχμεταλλευτεῖ μόνο γιὰ τὸν ἑαυτό του καὶ γιὰ τοὺς ἐλάχιστους. Καὶ τὸ ἔργο του ὑψώνεται ἀπὸ τὴ θυσία του. Ἔγραψε ἕνα ἔργο ζωντανὸ γιὰ ὅλους, σὲ μιὰ γλῶσσα ποὺ ὁλοένα χάνει κάθε ἰδιωματικό της τόνο, πανελλήνια καὶ πλούσια κ' ἐκφραστική, καὶ μέσ' ἀπ' αὐτὸ διοχετεύει πλατιά, προσγιωμένες, τὶς ἀνώτερες ἀλλ' ἴσαμε τότε πολὺ αἰθέριες δυνάμεις. Ἐμβάθυνε τὴν ἠθογραφία, ἔγραψε τὰ πρῶτα ψυχολογικά, μὲ ἀληθινὴ ἐσωτερικὴ ζωή, ἐσωτερικὴ πλοκή, διηγήματα καὶ μυθιστορήματα. Ἴσως κι' ὁ Πολυλᾶς κι' ὅλας στὸ διήγημά του «Ἕνα μικρὸ λάθος» νὰ εἶχε προσπαθήσει νὰ παρουσιάσει μιὰ τέτοια ψυχολογημένη ἠθογραφία, ἀλλ' ὁ Πολυλᾶς, κριτικός, ἔγραψε ἕνα διήγημα πολὺ ἀδύναμο, πολὺ ἀχρωμάτιστο καὶ ρεαλιστικὰ καὶ ψυχολογικά.

Ὁ Θεοτόκης ζωγραφίζει μὲ μιὰ μοναδικὴ παραστατικότητα, ἀκρίβεια, ἀλλὰ καὶ καλλιτεχνικὴ ἐνόραση, σὲ σελίδες τοὐλάχιστο ἀντάξιες τῶν ὡραιότερων Ἀθηναϊκῶν, ὅλη τὴν ἐξωτερικὴ ζωὴ τῶν προσώπων ποὺ παρουσιάζει, τὸ σπίτι τους, τὴ δουλειά τους, τὶς συνθῆκες ποὺ μέσα σ' αὐτὲς κουνιοῦνται, οἰκονομικές, πολιτικές, οἰκογενειακές, τὴ Φύση γύρω τους. Ὅλη τὴν ἀτμόσφαιρα. Κάποιες ἀπὸ τὶς πάντα ὁλόφωτες περιγραφές του, σχεδὸν πάντα λιγόλογες, λιτές,—ξέρει ν' ἀνακαλύψει τὴ λεπτομέρεια ποὺ ἐντατικὰ χαραχτηρίζει, τὴ χαραχτηριστικὴ πινελλιά,—σφραγίζονται σὰν εἰκόνες ἐπιβλητικές, ἄσβυστες στὸ βλέμμα μας, καὶ σύγχρονα δὲν ἀρκιέται στὴν ὁλοζώντανη ἀνάσταση τοῦ περίγυρου. Ὅ,τι κύρια τὸν ἐντιαφέρει εἶναι ὁ ἐσωτερικὸς κόσμος τῶν προσώπων του ποὺ σ' αὐτὸν ἐπιδρᾶ τὸ περίγυρο. Δὲν μᾶς παρουσιάζει μόνο ἤθη κ' ἔθιμα, προλήψεις, δοξασίες, ἐπεισόδια, πράξεις, ἀποτελέσματα, σκηνὲς ἐντιαφέρουσες βέβαια, κάποτε συγκλονιστικές, ἀλλὰ πάντα λίγο σπασμοδικὲς ὅταν ἐμφανίζονται σὰ γεγονότα τὴν ὥρα ποὺ γίνονται πιά, δὲ μᾶς παρουσιάζει τίποτε στατικά, τίποτε ἀπὸ πρὶν ἀποφασισμένο, μᾶς δείχνει τὴ βαθύτερη αἰτία ποὺ προκαλεῖ τὸ κάθε τι, τὴν ἀπήχηση τοῦ κάθε τι μέσα στὶς ψυχές, τὴν ἐσώτερη σφιχτὴ συνέχεια τῆς κάθε μιᾶς στιγμῆς μὲ τὴν ἄλλη, τὴν πάλη μέσα στὸ ἴδιο τὸ ἄτομο, τὴν κρυφὴ πάλη ἀνάμεσα στὰ ἄτομα. Ζοῦμε μὲ τὰ πρόσωπά του, γιατὶ βλέποντας μέσα τους, πῶς ἀναγκαστικὰ προχωροῦν στὴν ἐνέργεια, τὰ νιώθομε. Ὁ Θεοτόκης κατάλαβε βαθιὰ πὼς δὲν ἐντιαφέρει τόσο τὸ φαινόμενο ὅσο τὸ ἀνθρώπινο Ἐγὼ ποὺ τὸ προκαλεῖ καὶ τὸ δέχεται. Δὲν μᾶς παρουσιάζει μορφὲς ποὺ συγκεντρώνοντας μέσα τους τὰ γενικὰ χαραχτηριστικὰ πολλῶν ἀτόμων ἐμφανίζονται σὰν τύποι ζωντανοί, ἀλλὰ κάπως σχηματικοί, μᾶς δείχνει χαραχτῆρες ποὺ ἀκριβῶς μέσ' ἀπὸ τὴν προσωπική τους ἀτομικότητα ὑπάρχουν γενικὰ ἀληθινοί. Πλαστικά, ζωηρὰ ζωγραφίζει καὶ τὴν ἐξωτερική τους ἐμφάνιση γιατὶ κι' αὐτὴ ἀποτελεῖ μέρος τῆς προσωπικότητάς τους. Ὁ Θεοτόκης μελέτησε, ἀνάλυσε βαθιά, καὶ παραστατικὰ φανέρωσε τὴν ψυχικότητα τοῦ λαοῦ. Μιὰ ψυχικότητα ἁπλῆ βέβαια, καθόλου παράδοξη ἢ τυραννισμένη, ἀλλὰ μὲ ἀρκετὲς διακυμάνσεις κι' ἀποχρώσεις, παντοτεινὰ ἀνθρώπινη. Ἀνάστησε μὲ ὅλη τὴ δύναμη τῆς Τέχνης του τὴν ἐσωτερικὴ ζωὴ τῶν πολλῶν, τὴν ἴσαμε τότε σχεδὸν ἀθώρητη.

Κι' ὅλας στὰ πρῶτα του διηγήματα, στὸ *Πίστομα*, στὸ *Ἀκόμα*, στὴν *Τιμὴ καὶ στὸ Χρῆμα*, διακρίνομε τὴν προσπάθεια νὰ δεῖ βαθύτερα ἀπὸ τὰ γεγονότα, νὰ τὰ ψυχολογήσει. Δὲν τὸ κατορθώνει ἀκόμα ἀπόλυτα, δὲ μᾶς ξεσκεπάζει, μᾶς ὑποδείχνει μονάχα τὴν ἐσωτερικὴ πλοκή, τὸν ἀγώνα τοῦ κάθε προσώπου μὲ τὸν ἑαυτό του καὶ μὲ τοὺς γύρω του ποὺ προετοιμάζει κάθε ἀπόφαση καὶ πράξη ποὺ δὲν εἶναι πάντα νίκη, ἀλλ' ὅμως πάντα μοιραία συνέπεια τῶν κρυφῶν ὁρμῶν, σύμφωνη μὲ τὸ Ἐγὼ ποὺ ἀπ' αὐτὸ πηγάζει. Τὴν τέλεια ἁρμονικὴ ἔκφραση τῆς σύλληψής του τὴ φθάνει στὰ μυθιστορήματά του καὶ ἰδιαίτερα στὸν *Κατάδικο* καὶ στὴ *Ζωὴ καὶ στὸ Θάνατο τοῦ Καραβέλλα*. Ἐκεῖ βρίσκομε καὶ τὶς παραστατικότερες, τὶς πιὸ ἀδρὲς περιγραφὲς τῆς ἐξωτερικῆς ζωῆς, τῆς ζωῆς τοῦ χωραφιοῦ καὶ τοῦ χωριοῦ, ἐκεῖ καὶ τὴν πιὸ βαθιὰ καὶ λεπτὴ ψυχολογία τοῦ κάθε χαραχτήρα καὶ ἡ ἐξωτερικὴ καὶ ἡ ἐσωτερικὴ ζωὴ συμπλέκονται σ' ἕνα σύνολο ἄρτιο, ἀριστουργηματικό. Στὴν *Τιμὴ καὶ στὸ Χρῆμα* ὁ Θεοτόκης εἶταν ἀκόμα ὁ θεατὴς ποὺ ἀναλύει ἀπ' ἔξω μ' ἀκρίβεια μὰ καὶ μὲ κάποια ψυχρότητα, στὸν *Κατάδικο* καὶ στὸν *Καραβέλλα* συγχωνεύεται μὲ τὸ κάθε του πρόσωπο. Ἀλησμόνητη μένει σ' ὅποιον μιὰ φορὰ τὴ διάβασε ἡ περιγραφὴ καὶ ἡ ἀνάλυση τῆς ὥρας ποὺ ὁ Πέτρος Πέππονας στὸν *Κατάδικο* περιμένει τὴ Μαργαρίτα ποὺ ἀργεῖ καὶ δὲν ἔρχεται κι' αὐξάνει ἡ ἀγωνία του καὶ σιγὰ δημιουργιέται μέσα του ἡ ἀνάγκη ὅποιον στέκεται ἐμπόδιο στὴν Ἀγάπη του νὰ τὸν ἐξαφανίσει μὲ κάθε τρόπο. Ὁ Θεοτόκης κατορθώνει ψυχολογώντας νὰ ξυπνήσει μέσα μας τὴ συμπάθεια γιὰ κάθε του πρόσωπο, ἀκόμα καὶ γιὰ τὸ πιὸ λίγο εὐγενικό, τὸ πιὸ σκοτεινό, τὴ συμπάθεια ποὺ πάντα αἰσθανόμαστε ἅμα πλησιάσομε ἀληθινὰ ἕναν ἄνθρωπο, γιατὶ τότε καταλαβαίνομε πὼς γιὰ κάθε του πράξη ὑπακούει στὴν ἐσωτερική του Ἀνάγκη, στὸν ἀπαραβίαστο Νόμο: Μὲ πόση λεπτότητα ἀναλύει ὕστερα ὁ Θεοτόκης τὶς συνέπειες τοῦ ἐγκλήματος μέσα στὶς ψυχές, τὴ σιγανὴ ἀνάπτυξη τῆς ὑποψίας τῆς Μαργαρίτας μήπως ὁ δεύτερός της ἄντρας εἶναι ὁ φονιὰς τοῦ πρώτου, τὴν πεποίθηση ποὺ τῆς ἔρχεται σὰν ἀποκάλυψη, ἀλλὰ μόνο γιατὶ ἡ ἀόριστη ὑποψία εἶχε ὁριμάσει, ἕνα δειλινὸ ποὺ τελιώνει τὸ ὄργισμα μὲ τὸ δεύτερό της ἄντρα, ἀπαράλλαχτα ὅπως πέρσι μὲ τὸν ἄλλο. Μὲ τὰ ἴδια λόγια ζωγραφίζει ὁ Θεοτόκης τὶς δυὸ βραδιὲς φανερώνοντας ἔτσι ὅλη τὴν ὑποβολή, τὴν ἐπιταχτικὴ πίεση τοῦ περίγυρου. Τὴν ἐσώψυχη πίεση τῆς ὁμοιότητας ποὺ ἐπιβάλλει πιὰ καὶ στὸν Πέτρο νὰ ὁμολογήσει ὅ,τι τώρα ξέρει ἡ Μαργαρίτα. Καὶ μένουν μαζὶ ἑνωμένοι ἀπὸ τὸ ἔγκλημα ποὺ πρέπει νὰ κρατηθεῖ μυστικό, καὶ γιατὶ ἀγαπιοῦνται ἀκόμα, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἀνάμνηση τοῦ φονευμένου ἀναμεταξύ τους ποὺ τοὺς χωρίζει, ἀδιάκοπα ἐρεθίζοντας μιὰν ἀποστροφὴ τοῦ ἕνα γιὰ τὸν ἄλλο. Δὲν τὸ θέλουν, θέλουν νὰ εἶναι δυνατότεροι ἀπὸ τὸ νεκρό, θέλουν νὰ ὑπακούσουν στὴ φλογερὴ ὁρμὴ τοῦ πάθους τους, καὶ κάτι παγωμένο τοὺς σταματᾶ. Κι' ἀγαπιοῦνται, καὶ μισοῦνται, κ' εἶναι γιὰ πάντα δυστυχισμένοι. Καὶ γιατὶ ἕνας ἀθῶος ποὺ τὸν ἄφησαν νὰ καταδικασθεῖ, τιμωριέται ἰσόβια γιὰ τὸ δικό τους ἔγκλημα. Πρέπει πολὺ νὰ παρατηρηθεῖ πόσο ἀνθρώπινο κατόρθωσε νὰ πλάσει ὁ Θεοτόκης τὸν Τουρκόγιαννο ποὺ τόσο εὔκολα μποροῦσε νὰ ἐμφανισθεῖ σὰν ἕνας τύπος ψυχρὰ ὑπεράνθρωπος. Δὲν τοῦ ἔδωσε τίποτε τὸ ἀφύσικα ἡρωϊκό, οὔτε κἂν τὴ συνείδηση μιᾶς ἀποστολῆς, δὲν εἶναι Ρῶσσος ὅπως τὸν εἶπαν μερικοὶ κριτικοί· εἶναι ἕνας ἀγαθός, μάλιστα καὶ λίγο ἠλίθιος—ὁ Θεοτόκης παρουσιάζει ἀνθρώπους ζωντανούς, γι' αὐτὸ ποτὲ κανέναν ἀπόλυτα καλὸ ἢ κακό, ἔχουν ὅλοι φῶς καὶ σκοτάδι μέσα τους—εἶναι ἕνας ἀγαθὸς ἠλίθιος μὰ κ' ἐμπνευσμένος, ἕνας δυστυχισμένος ποὺ παρηγοριέται μόνο ἀπ' τὴν πίστη του στὸν καλὸ Θεό, ἀπὸ τὴν ἀγάπη του στοὺς ἀνθρώπους ποὺ τοὺς ἔπλασε ὁ καλὸς Θεός, ἀλλὰ ποὺ μ' ὅλη του τὴν ἀγαθότητα δὲ θυσιάζεται τόσο γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα ὅσο, πολὺ πιὸ ἀνθρώπινα, γιὰ νὰ σώσει τὴ Μαργαρίτα ποὺ τὴν ἀγαπᾶ μὲ ὅλη του τὴν ἁγνή, ἀγαθὴ ἀγάπη. Ἀναλαμβάνει αὐτὸς τὸ ἔγκλημα,

ἀσυναίσθητα, ἴσαμε τὸ τέλος μαγεμένος γιατὶ ἐκείνη τὴν ὥρα ἀκούει τὴ φωνὴ τῆς Μαργαρίτας. Κι' ἀνακουφίζεται ἀπὸ τὸν πόνο του, ἐξαγνίζοντας, πλησιάζοντας πρὸς τὸν καλὸ Θεό, λυτρώνοντας, ὅπως τὸ πιστεύει, ψυχές.

Ὅμοια στὴ *Ζωὴ καὶ στὸ Θάνατο τοῦ Καραβέλλα* βλέπομε ἀτομικοὺς χαραχτῆρες ψυχολογημένους. Τὴ μιὰ τὴν πάλη γιὰ τὸ συμφέρον ποὺ ἀποτελεῖ σχεδὸν τὸ μόνο μὰ ὄχι καὶ μονότονο θέμα τοῦ μυθιστορήματος, γιὰ τὴν ἐχμετάλλευση τοῦ ἕνα ἀπὸ τὸν ἄλλο, ἀλλοιώτικα τὴν παλεύει καθένας, μὲ τὶς δυνάμεις τῆς διτφορετικῆς του προσωπικότητας. Κι' ὅλοι κουνιοῦνται σὲ μιὰ ἀτμόσφαιρα πολὺ βαριά, ἀποπνιχτική, μικροπρέπειας, ἀκόμα κ' ὕπουλης ἀτιμίας, πιστὰ κ' ἐμπνευσμένα ζωγραφισμένη ἀπὸ τὴν πραματικότητα, κι' αὐτὴ ὅμως φωτίζεται κάποτε ἀπὸ ἕνα σπινθήρα, ἀπὸ τὸ σπινθήρα ποὺ ἀνάβει μιὰ στοργή, μιὰ ἔστω καὶ στιγμιαία νοσταλγία γιὰ περισσότερη συμπάθεια, μέσα καὶ στὶς πιὸ πυκνὰ σκοτεινές, στενὰ ἐγωτιστικὲς καρδιές.

Χαραχτῆρες παρουσιάζει ὁ Θεοτόκης καὶ στοὺς *Σκλάβους στὰ Δεσμά τους*. Ἀνατομικὰ ἀναλύει τὸ κάθε ἄτομο μιᾶς οἰκογένειας καταδικασμένης στὴν καταστροφὴ γιατὶ ἀρνιέται νὰ παραδεχθεῖ τὴν κυρίαρχη πάντα ἐξέλιξη, γιατὶ μένει προσκολλημένη σ' ἀριστοκρατικὲς ἀντιλήψεις ποὺ δὲν τὶς δέχεται πιὰ ἡ ζωή. Ἡ οἰκογένεα Ὀφιομάχου εἶναι μιὰ οἰκογένεια πολὺ ἐφτανησιακή, μέσα στὴν ἐφτανησιακὴ κοινωνία, μὰ ἁπλώνεται καθόλον ἀλληγορική, γενικὰ ἀνθρώπινη, ἀκριβῶς γιατὶ ὁ Θεοτόκης δείχνει ζωντανοὺς τοὺς ἀνθρώπους ποὺ τὴν ἀποτελοῦν, καὶ τοὺς ἀνθρώπους γύρω τους, δείχνει τὴν ἰδιαίτερη ἰδιοσυγκρασία τοῦ καθένα στὴν κοινὴ προσπάθεια ν' ἀντιδράσουν στὸ Μοιραῖο· καθένας ἀγωνίζεται σύμφωνα μὲ τὸ Ἐγῶ του, μὰ καθένας κι' ὅλοι μαζὶ ἀνώφελα. ἀνώφελη εἶναι κ' ἡ θυσία τῆς κόρης, γιατὶ κανένας δὲν ἔχει τὴ δύναμη ν' ἀντιληφθεῖ συνεδητὰ ποιὸ εἶναι τὸ Μοιραῖο. Τὴ σπασμοδικὴ κι' ἄσκοπη ἀντίδραση ζωγράφισε ἐσωτερικὰ ὁ Θεοτόκης. Κρῖμα μόνο ποὺ δὲ συνέχισε καὶ ἐδῶ τὸ λιγόλογο, τὸ συγκεντρωμένο τῶν ἄλλων του ἔργων. Μιὰ ὑπερβολικὴ ἀνάπτυξη τοῦ θέματος δίνει ἀναγκαστικὰ κάποτε τὴν ἐντύπωση τοῦ περιττοῦ, τῆς ἐπανάληψης, ἐλαττώνει τὴν ἔνταση τῆς ἐξαιρετικῆς του ψυχολογικῆς δύναμης.

Ὁ Θεοτόκης στὸ ἔργο του ψυχολογεῖ, δὲν ὑποστηρίζει καμιὰ θέση. Εἶναι γνωστὴ ἡ ἀπεριόριστή του ἀγάπη στὸ λαό, ἡ πίστη του πὼς ὁ λαὸς πρέπει ν' ἀπολυτρωθεῖ οἰκονομικά. Δὲν τὸ κήρυξε πουθενὰ μὲ τὴν Τέχνη του, ἢ μόνο σ' ἐλάχιστα σημεῖα πάρα πολὺ ἀόριστα. Μιὰ ἐπαναστατικὴ ὁρμὴ μὰ κι' αὐτὴ περιορισμένη, ἀσυνείδητη τῆς γενικότητάς της, ἀνακαλύφτομε μόνο στὴ Ρήνη στὴν *Τιμὴ καὶ στὸ Χρῆμα*· ἀρνιέται ν' ἀγοράση τὸν ἀγαπημένο της, κι' ἂς ἔχει ἀνεπανόρθωτα γιὰ τὴν κοινὴ γνώμη ἐκθέσει μαζί του τὴν τιμή της, προτιμᾶ ἀνταρτικὰ νὰ πάει νὰ δουλέψει μόνη, τίμια. Ἴσως ἐδῶ νὰ ἔπρεπε νὰ παρατηρηθεῖ ἡ ἐντελῶς ἐξαιρετικὴ κοινωνικὴ θέση ποὺ μέσ' ἀπὸ τὴν ἀναπαράσταση τῆς πραματικότητας ἀποχτᾶ ἡ γυναίκα στὸ ἔργο τοῦ Θεοτόκη, μ' αὐτὸ θ' ἀποτελοῦσε ἄλλο θέμα. Ὁ Θεοτόκης θέλησε νὰ μελετήσει, νὰ ἐνσαρκώσει μὲ τὴν Τέχνη του τὸ σήμερα, τὴν καθημερινὴ σημερινὴ ζωὴ τοῦ λαοῦ. Εἶδε τὴν ἀνάγκη μιᾶς ἐπανάστασης πάρα πολὺ λίγο ὁριμασμένη ἀκόμα, αἰσθάνθηκε πρόωρο ἕνα καλλιτεχνικὸ ἐπαναστατικὸ κήρυγμα, αἰσθάνθηκε πὼς πρὶν ὁριμάσει κ' ἐκφρασθεῖ γόνιμα αὐτὴ ἡ Ἀνάγκη πρέπει πρῶτα νὰ

γίνει συνειδητὸς στοὺς ἄλλους καὶ στὸν ἴδιο τὸ λαὸ ὁ σημερινὸς ἑαυτός του, ὄχι μόνο στὶς ἐχθηλώσεις του, ὁλόκληρος ὁ ἑαυτός του; Ἴσως. Μᾶς φανέρωσε παραστατικὰ τὴν ψυχικότητα τοῦ λαοῦ στὴν καθημερινή του σημερινὴ ζωή. Αὐτὸ τὸ ἔργο τοῦ ἄρκεσε. Τοῦ ἄρκεσε αὐτὸ «νὰ προβάλλει μέσα σὲ τέταοιες κοσμοϊστορικὲς ταραχὲς ὅταν ποτάμια αἵματα βάφουν τὴ μητέρα γῆ σᾶ μιὰ δειλὴ διαμαρτυρία ἐνάντια στὸ τόσο ἄτοπο καθεστῶς ποὺ γιὰ νὰ ὑπάρχει χρειάζεται τὸν παράλογο φόνο καὶ τὴν ἀτυχία τόσων πλασμάτων», ὅπως τὸ λέει στὸ γράμμα ποὺ συνοδεύει τὴν ἀφιέρωσή του τῆς Τ ι μ ῆ ς κ α ὶ τ ο ῦ Χ ρ ή μ α τ ο ς.

Μὰ ὁ Θεοτόκης δὲν εἶναι μόνον ἕνας ἀντικειμενικὸς παρατηρητὴς κι' ἀνταποδότης, ἕνας φωτογράφος τῆς Ζωῆς, εἶναι ἕνας Δημιουργός. Καὶ κοντὰ στὴν ἀναπαράσταση μὲ τὸν παλμὸ τῆς ζωῆς ἡ δημιουργικὴ πνοὴ εἶναι ἡ ὑποκειμενικὴ πνοὴ ποὺ περνᾷ, ἔστω καὶ κρυμένη, μέσα στὸ ἀντικειμενικότερο ἔργο. Ἡ ὑποκειμενικὴ πνοὴ τοῦ Θεοτόκη, καὶ ἐδῶ μποροῦμε νὰ διακρίνομε ἕνα φαινόμενο παράδοξο, εἶναι μιὰ πνοὴ μεταφυσικά, χριστιανικὰ ἰδεολογική. Ὁ Θεοτόκης συνεχίζει, ἴσως κι' ἀσυνείδητα, ὁρμέμφυτα, τὴν ἰδεολογία τῆς Ἐφτανησιακῆς Σχολῆς. Τὴν ἰδεολογία αὐτὴ τὴν πλησιάζει βέβαια πολὺ στὴ Ζωή, τῆς ἀφαιρεῖ κάθε ρωμαντισμό, δὲν τὴν ἐπιβάλλει σὲ μιὰ Ἀξία ἀπόλυτη, κατορθώνει νὰ τὴν ἐξαγάγει ἐντελῶς φυσικὰ ἀπὸ τὴν ψυχικότητα τῶν προσώπων ποὺ παρουσιάζει, τὴ συνενώνει μὲ μιὰ πίστη ἐνστατικὴ στὸν Ἄνθρωπο, στὴν Ἀξία γιὰ τὴ Ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ πιὸ ἐλαττωματικοῦ—ζωγραφίζει ἀμερόλειπτα ἀλλὰ πάντα μ' ἀγάπη ὅλους τοὺς χαραχτῆρες του, ὅπως εἴπαμε κι' ὅλας—μὰ ἡ κάθαρση, ἡ ἀπολύτρωση, ποὺ ὑπάρχει σ' ὅλα του τὰ μυθιστορήματα εἶναι, ἐγτὸς στὴν Τ ι μ ὴ κ α ὶ σ τὸ Χ ρ ῆ μ α, ἅμα τὴν ἐξετάσομε βαθιά, ἐντελῶς χριστιανική. Ἡ μελέτη τῆς πραματικότητας τὸν ἔφερε στὴν πεποίθηση πὼς μόνο μιὰ τέτοια ἀπολύτρωση αἰσθάνεται ἀκόμα σήμερα ὁ λαός, μὰ τότε θὰ εἶταν ἀδικιολόγητος ὁ ὑποκειμενικὸς τόνος ποὺ δύσκολα βέβαια μα θετικὰ διακρίνεται ὅσο κι' ἂν ἐκφράζεται ἀντικειμενικά, ἢ ἡ κληρονομημένη πίστη σὲ μεταφυσικὲς ἀπολυτρώσεις εἶταν τόσο δυνατὴ ποὺ δὲ μπόρεσαν νὰ τὴν ὑπερνικήσουν ὁλότελα ἄλλες ὁλοδύναμες πεποιθήσεις ποὺ ξέρομε πὼς εἶχε, κ' ἐχθηλώνεται ἡ πίστη αὐτὴ αὐθόρμητα μέσα στὴν ἀπόκρυφη ὁρμὴ τῆς Δημιουργίας; Στὸν Κ α τ ά δ ι κ ο ἡ χριστιανικὴ κάθαρση ὑπάρχει ὁλοφάνερη, μὰ καὶ στὸν Κ α ρ α β έ λ λ α σχεδὸν ὅλα τὰ πρόσωπα τιμωριοῦνται. Τιμωριοῦνται γιατὶ ὁ ἄνθρωπος ἀνήκει στὴν κοινωνία κι' ὅταν τὴν πληγώνει ἡ κοινωνία ἔστω κι' ὄχι ἐπίσημα, ἔστω κι' ὄχι μὲ τοὺς γραφτοὺς της Νόμους, τὸν ἐχθικεῖται πάντα, μὰ στὴν τόσο ἄμεση ἐπιβολὴ τῆς τιμωρίας διακρίνομε πὼς ὁ Θεοτόκης πίστευε, ἴσως ἀσυνείδητα καὶ στὴ Θεία Δικαιοσύνη. Ὁ ἴδιος ὁ Καραβέλλας ἀκοτώνεται ὄχι τόσο γιὰ νὰ φύγει ἀπὸ τὴ Ζωὴ ποὺ τοῦ πόνεσε, ὅσο γιατὶ ἡ συνείδησή του δὲ μπορεῖ πιὰ νὰ βαστάξει τὰ κρίματά του καὶ βλέπει στὸ θάνατο μιὰ ἐξάγνιση. Εἶναι τὸ ἐξιλαστήριο θῦμα. Στοὺς Σ κ λ ά β ο υ ς σ τ ὰ Δ ε σ μ ά τ ο υ ς παρουσιάζει ὁ Θεοτόκης καὶ τὸ θετικιστὴ ἰδεολόγο, τὸ σοσιαλιστή, μὰ τὸν παρουσιάζει τόσο ἀδύνατο, τόσο ἄρρωστο, κάι σωματικὰ καὶ ψυχικά, ὁλότελα συντριμένο γιατὶ ἔχασε τὴ γυναίκα ποὺ ἀγαποῦσε, ποὺ μᾶς συγκινεῖ βέβαια σὰν ἄνθρωπος δυστυχισμένος, μὰ σὰν ἀγωνιστὴς οὔτε μᾶς ἐντιαφέρει. Καὶ ἡ προσπάθειά του ἀκόμα εἶναι ἀνύπαρχτη. Λέει μόνο κάποια ἀέρινα λόγια σ' ἕναν κοσμικὸ χορὸ ποὺ δὲν ἔχουν καμιὰ ἀπήχηση σὲ κανέναν, κ' ἐξαντλιέται καὶ πεθαίνει. Δὲν ἀνοίγει κανένα ὁρίζοντα. Ἡ κάθαρη παραμένει χριστιανικὰ ψυχικὴ μέσα στὴν ἄσκοπη θυσία τῆς γυναίκας.

Μ' ἀδιάφορο Εἴτε συμφωνοῦμε, εἴτε ὄχι, μὲ τὴν ἰδεολογία τοῦ Θεοτόκη ὅπως ἐμφανίζεται στὰ ἔργα του ὁ Θεοτόκης κατόρθωσε νὰ δώση σ' ὅλο του τὸ Ἔργο μιὰ ἰδεολογικὴ πνοὴ χυμένη μέσα στὴ Ζωή. Δημιουργικὰ ἀνασταίνει ὁλοζώνταν τὶς ὑπάρξεις ἀνθρώπων. Μᾶς ἀνοίγει τοὺς ἀπεριόριστους ἐσωτερικοὺς κόσμους τῶν ἁπλῶν ἀνθρώπων ποὺ ζοῦν γύρω μας. Στὸ μεγάλο Ναὸ τῆς Τέχνης ὕψωσε δυνατὸ ἕνα στῦλο ὡραῖο ποὺ τὸν στηρίζει.

Σ' ὅσους ἄξια ἐργάσθηκαν γι' αὐτοὺς οἱ ἄνθρωποι δίνουν μέσ' ἀπ' τὴν ἀνάμνηση τὴν ἀθανασία. Μὰ ὑπάρχει καὶ κάποια ἄλλη ἀθανασία ἀκόμα πιὸ ἀληθινή, ὄχι μόνο παθητική, ἡ παντοτεινὴ συνέχεια τῆς ἐνέργειας. Τὴν ἀποχτοῦν ὅσοι πλάθουν ἕνα ἔργο ποὺ εἶναι σταθμός, ποὺ ἔμεσα ἢ ἄμεσα ἀναγκαστικὰ θὰ ἐπηρεάσει ὅλους. Ὅλοι θὰ δεχθοῦν τὸ κάτι καινούριο ποὺ εἶπε, ἀκόμα καὶ κεῖνοι ποὺ θὰ τ' ἀγνοήσουν θὰ δεχθοῦν τὴν ἀπήχησή του. Καὶ ὁ Δημιουργὸς ζεῖ ἐντατικὰ πέρα κι' ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀνάμνησή του μέσα στὴν παντοτεινὴ ἐξέλιξη ποὺ τὴ βοήθησε. Τὴν ἀθανασία αὐτὴ ποὺ θὰ εἶταν βέβαια ἡ πιὸ πολύτιμη σὲ Κεῖνον ποὺ τόσο ἀφοσιώθηκε στὴν Τέχνη καὶ στοὺς Ἀνθρώπους νομίζω πὼς μποροῦμε χωρὶς φόβο νὰ διαψευσθοῦμε νὰ τὴν ὑποσχεθοῦμε στὸν Κωσταντῖνο Θεοτόκη. Τὸ ἔργο του δὲ θὰ συγκινεῖ μόνο βαθιά, ἀνθρώπινα κ' αἰσθητικά, τὸ ἔργο του θὰ συγκινεῖ καὶ θὰ ἐμπνέει ἄλλα ἔργα.

Σεπτ. 1925

ΑΛΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ

ΦΤΕΡΑ ΣΤΟΝ ΑΝΕΜΟ

Μ' ἀτέλειωτην ἀρχή, κιἄναρχο τέλος
θαρρῶ πὼς εἶμαι γέννημα τοῦ Ἀπείρου,
Μὲ βόρβορου μιὰ εὐτέλεια καὶ μὲ μύρου
μιὰ ἀχνάδα ζυμωμένος !... Πότε μέλος

τοῦ Ἀνθρώπου θαρρῶ μέδγαλε—κι ὁ γέλως
κομπάζοντας ξεχύνεται στὰ γύρου —
καὶ πότε θαρρῶ βγῆκα ἀπ' τοῦ Ζεφύρου
ὡς ἔσκισέ τον ἄγρια κάπιο βέλος·

κι' ἀκόμα ἀπ' τὴν ἀνάβρα κάπιας βρύσης,
ποὺ νάμα της γιὰ νάβρεις μὴ ζητήσεις !—
Κι ἀσύδοτος στῆς πολιτείας τοὺς δρόμους

γυρνῶ—σὰν Ἀρλεκῖνος, σὰν Ὀθέλος
θεσμοὺς ποὺ δὲν ἐγνώρισε καὶ νόμους !—
μ' ἀτέλειωτην ἀρχὴ κι ἄναρχο τέλος...

Βόλος

ΛΚΙΣ ΜΙΡΑΝΑΣ

ΑΓΓΛΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΑΠΟΔΟΜΕΝΑ ΜΕ ΡΩΜΕΪΚΟ ΤΡΟΠΟ

ΣΑΙΞΠΗΡ

1564-1616

ΣΟΝΕΤΤΑ

—Δυὸ ἀγάπες ἔχω, ποὺ κ' οἱ δυὸ μ' ἐμπνέουν ὅπως τὰ ἐκλεχτὰ πνεύματα, τὸ σοφό. Ἡ μιὰ μὲ παρηγορεῖ κ' εἶνε ἡ ἀγάπη πῶχω στὸν καλό μου ἄγγελο, τὸ ξανθὸ παλληκάρι, κ' ἡ ἄλλη, ποὺ μέφαγε, εἶν' ἡ ἀγάπη ἑνὸς κακοῦ διαόλου· μιᾶς γυναίκας γλεμπονιάρας, ποὺ γιὰ νὰ μὲ κολάση κ' ἐμένα, λύσσαξε νὰ κλέψη ἀπ' τὴν ἀγκαλιά μου τὸν καλό μου καὶ νὰ τὸν πάρη μαζύ της, στὴν κόλαση.

Μὰ δὲ θὰ τῆς περάση· γιατὶ καὶ δύσκολο εἶνε μὲ τὴν πόζα της νὰ κάνη τὸν ἄγγελο διάολο, κι' ἀνώφελο, γιατὶ κι ἂν τὸ πετύχη ἀκόμα, ὁ ἄγγελός μου πάλι δὲ θάν' ὁ διάολος;

Μὰ τί θέλω νὰ χάνουμαι σ' ὅλα ἀφτὰ καὶ νὰ χαζέβω, δίχως νὰ βγάζω τίποτα. Καλλίτερα νὰ ζῶ στὰ παραμύθια, ὡς ὅτου μέβρει ἀφτὸ τὸ κακό.

—Ἐκεῖνο ποὺκανε τὸν κόσμο ν' ἀποστομωθῆ, ἐμένα ὄχι μόνο μ' ἀποστόμωσε, μὰ καὶ μ' ἔκανε κ' ἐπίορκο. Γιὰ τὴν οὐράνια λαλλιὰ τῶν ματιῶν σου μιλῶ, ποὺ ἐξαγνίζει κι' ὅσους πατοῦν γιαφτὴ τοὺς ὅρκους.

Μὰ καὶ στὸ τέλος τῆς γραφῆς πιὸ εἴταν τὸ ἔγκλημά μου; Ὅτι ἀρνήστηκα γιὰ χάρη σου μιὰ γυναῖκα θεά; Ἔ! καλά· ἐσένα σ' ἀρνήστηκα καὶ μιὰ στιγμὴ ἀκόμη; Κι' οὔτε νὰ τὸ φοβᾶσαι πὼς θὰ σ' ἀρνηστῶ. Ἂν ἤσουν θνητὸς σὰν κ' ἐμένα καὶ δὲ σοῦχα ὁρκιστεῖ, τότες μπορεῖ καὶ νὰ σ' ἀρνιόμουν· καὶ πάλι... Μὰ ἐσύσαι οὐράνιο πλάσμα ποὺ ἂν μ' ἀθωώσης μ' ἐξαγνίζεις κιόλας, ἂν καὶ ἡ ἁμαρτία μου δὲν εἶνε δικιά μου παρὰ ξένη.

Καπνὸς ὁ ὅρκος μου, πνοή, ποὺ κάποιος ξανθὸς ἥλιος—ἐσύ—ἦρθε καὶ τὴν ἔκανε ἕνα μὲ τὴν πνοή του, καὶ μοῦ τὴν πῆρε.

Μὰ κι ἂν δὲ γινόταν τοῦτο, πές μου, ποιὸς σοφὸς δὲ θὰ πέταγε γιὰ τὸν αἰώνιο παράδεισο ἕνα ἐφήμερο ὅρκο;

—Πῶς γίνεται, νᾶσαι ἐσύ, ἡ χαρὰ τοῦ χρόνου ποὺ περνᾶ ἀδιάκοπα, κ' ἐγὼ μὲ τὸ χωρισμό σου νὰ ζῶ ἀτέλειωτα σὲ μιὰ τρομερὴ βαροχειμωνιά; Κι ὅμως κεῖνο τὸν καιρὸ ποὔσουν κοντά μου κι ἀνοιξη πλούσια εἶχε, καὶ καλοκαίρι, καὶ φθινόπωρο ἀκόμη καρπερό.

Ἀλλοίμονο! Ἀλλοίμονο! Ὅλες ἀφτὲς λοιπὸν ἡ ὀμορφιὲς καὶ τὰ πλούτη δὲν εἴταν τίποτα ἄλλο παρ' ὅ,τι εἶνε ἡ ἐλπίδα στὰ παιδιὰ ποὺ ὀρφάνεψαν ἀπὸ γονειούς; Ἀλλοίμονό μου!

Ὡς καὶ τὸ καλοκαῖρι μ' ὅλες του τὶς ὀμορφιές, ἐσένα, ἐσένα περιμένει. Ὡς καὶ τὸ πουλάκι σώπασε γιατὶ δὲ σὲ βλέπει. Κι ἂν τραγουδήση καμμιὰ βολά, ἡ φωνή του εἶνε τόσο λυπημένη ποὺ λυγώνει κανενὸς τὴν καρδιά.

Ὡς καὶ τὰ φύλλα χλώμιασαν λὲς καὶ τὰ πλάκωσε βαρὺς χειμῶνας.

ΦΛΕΤΣΕΡ

1576-1625

Μακρυὰ ἡ ἡδονὲς ποὺ βαστᾶνε ὅσον μιὰ νύχτα· δὲν τὶς θέλω.

Ἄλλο τίποτα οἱ φρόνιμοι ὄξω ἀπ' τὴ γλυκειὰ μελαγχολία δὲν πρέπει ν' ἀγαποῦν σ' ἀφτὸ τὸν κόσμο. Μελαγχολία γλυκειά... χίλιες φορὲς γλυκειὰ μελαγχολία! Ὦ! ἄνθρωποι, ὅταν τὰ χάνετε καὶ σταυρώνετε τὰ χέρια, ὅταν ἡ καρδιές σας γίνουνται χίλια κομμάτια ἀπ' τοὺς στεναγμοὺς καὶ κόβετ' ἡ μιλιά σας, ὅταν πηγαίνετε στὶς ἐρημιὲς ποὔχουν καὶ δάση καὶ ρυάκια καὶ πηγές, κι ὅταν ἀντικρύζετε τὶς φεγγαροστολισμένες νύχτες, ποὺ στέλνουν τὰ πουλάκια νὰ κοιμηθοῦνε στὶς ζεστὲς φωλιές τους, ποὺ τὶς φυλᾶν τὰ νυχτοπούλια, ἢ ὅταν ἀκοῦτε τὶς νυχτερινὲς καμπᾶνες καὶ τὰ νυχτοαναστενάγματα, τί θαρρεῖτε πῶς νοιώθετε τότες: Τὴ Μελαγχολία!

Γιαφτὸ κ' ἐγὼ λέω κάθε στιγμή, ζήτω ἡ μελαγχολία! ἡ γλυκειὰ μελαγχολία!—

ΜΠΕΡΝΣ

1759-1796

Ὦμορφες χαράδρες κι ὤμορφα ρυάκια τῆς Ντόουν, πέστε μου, πῶς γίνεται νὰ μὴν ξέρετε κ' ἐσεῖς τί θὰ πῆ χειμῶνας;

Πουλάκια μου πῶς γίνεται νὰ τραγουδᾶτε χαρωπά, ὅταν μὲ λοιώνει ἐμένα ἡ λύπη;

Μὴν τραγουδᾶς, πουλάκι μου, στὰ κλώνια γιατὶ μοῦ ραΐζεις τὴν καρδιά. Ἄχ! μοῦ θυμίζεις μιὰν ἐφτυχία ποὺ μοῦ γνώρισε ἡ ψεύτικιά μου ἀγάπη.

Μὴν τραγουδᾶς, πουλάκι μου, πλάϊ στὸ ταῖρι σου, γιατὶ μοῦ σκίζεις τὴν καρδιά. Ἴδια κ' ἐγὼ τραγουδοῦσα σ' ἐκείνη... μὰ κείνη πάει πιά.

Πόσες φορὲς δὲν πῆγα ὡς στὴ Ντόουν, νὰ ἰδῶ τ' ἀγιόκλημά της. Ἐρωτικὰ λαλλοῦσαν τότες τὰ πουλιά. Κ' ἐγώ, τραγούδαγα τὸν ἔρωτά της. Χαρούμενος ἔκοψα ρόδα ἀπὸ τοὺς βάτους.

Πᾶνε τὰ ρόδα, χάθηκαν. Μοῦ τἄκλεψε ἡ ψεύτικιά μου ἀγάπη.

Τί ἀπόμεινε ἀπ' ἀφτὰ σὲ μένα; Χμ! Τ' ἀγκάθι.—

ΣΕΛΕΪ

1792-1822

Μὲ τὴ μνήμη μας ξανακοῦμε—φτάνει νὰ θέλουμε—τοὺς ἀπαλοὺς τόνους τῆς μουσικῆς ποὔπαψε.

Μὲ τὴ μνήμη μας ἀκατάπαυτα μιριζόμαστε—φτάνει νὰ θέλουμε—τὴ μυρουδιὰ τῆς βιολέττας ποὺ μαράθηκε.

Μήπως καὶ μὲ τὰ νεκρὰ ροδόφυλλα δὲν ἀναστηκώνουμε τὸ προσκέφαλο τῶν πεθαμένων;

Ἀφτὰ ὅλα μὲ ἡσυχάζουν, γιατὶ μὲ κάνουν νὰ σκέπτομαι πὼς κι ἂν μοῦλειπες, πάλι μὲ τὸν στοχασμό σου θὰ μοῦ ἀποκοίμιζες τὸν ἄγρυπνο ἔρωτά μου.

ΠΟΟΥ

1809-1849

Ἀγαπημένη μου, φτάνει νὰ σ' ἀρέση κ' ἐγὼ σὰν τρελλὸς τὸ θέλω νὰ περάσουμε ὅλη μας τὴ ζωή, ὅπως περνοῦμε τώρα.

Μὴν πάρεις ἄλλο δρόμο.

Μὴν ἀλλάξεις, καλό μου κοριτσάκι, γιατὶ πολλὰ μοῦ δίνει ἡ παλιὲς ὀμορφιὲς τῆς φύσης. Φαντάσου ἡ νέες ποὺ μ' ἀφτὲς θὰ τὴ στολίσης ἂν μοῦ φύγης.

Μὴν ἀλλάξεις γιὰ νὰ μὴν ἀκούσω κάθε στιγμὴ τὸ καθετὶ νὰ μιλῆ γιὰ τὶς χάρες σου, καὶ γιὰ νὰ μὴν κάνω σκοπό μου νὰ σ' ἀγαπῶ καὶ πεθαμένος ἀκόμη.

ΤΕΝΝΥΣΟΝ

1809-1892

Ὁ Π ο ι η τ ή ς.—Ὦ! λύπη, ποὺ σ' ἔχει μάντισσα ὁ χάροντας στὸ σκοτεινὸ βασίλειό του, ποῦσαι ὁ ἄπονός

μου σύντροφος—ἂν κ' ἔχεις τόσες γλύκες — γιὰ μίλησε κ' ἐμένα μιὰ φορά· μιὰ φορὰ μονάχα.
Ἡ Λύπη. — Τυφλὰ τρέχουν τ' ἀστέρια.

Ὁ οὐρανὸς πλέκει σκέπη.
Ἡ ἐρημιὲς ἀπὸ μακρυὰ φωνάζουν,
κ' ἡ φύση στέκει σὰ φάντασμα
γιὰ νὰ κρυφακούση τὴν παράξενή τους [μουσική.

Ὁ Ποιητής.—Ἔ! τότες τί πρέπει νὰ κάμω ἐγὼ τὸ θεόστραβο πλάσμα: Νὰ ἀγαπῶ τὴ φύση σὰν δῶρο θεϊκό, ἢ νὰ τὴν ξεγράψω πάνω στὰ πετάμματα τοῦ νοῦ μου;
Γιὰ τὴν ἀπόδοση

ΚΑΑΙΜΠΑΝ

ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ
ΑΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΑΦΙΕΡΩΝΟΥΝΤΑΙ ΣΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΤΕΧΝΙΤΗ Γ. ΑΠΟΣΤΟΛΑΚΗ

ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

Τὸ θέατρο συγκινεῖ τὸν ἄνθρωπο περισσότερο ἀπ' τὶς ἄλλες τέχνες, γιατὶ φέρνει μαζύ του γιὰ στολίδια ὅλες τὶς ἄλλες τέχνες.

Ι.—Τὸ δημιούργημα τοῦ ἀληθινοῦ τεχνίτη εἶν' ἀθάνατο· τοῦ ἀρχιτεχνίτη, τοῦ ὑποκριτὴ τὸ δημιούργημα, εἶν' ἐφήμερο· εἶνε θνητό. Κι' ὁ μαθητής του, ἂν ἀξίζει, πρέπει νὰ τὸ ξεχάση· ἀλλιῶς πῶς θἆνε δημιουργός;
Ὁ τεχνίτης ὑποκριτὴς ποὺ ἐμπνέει τὸν κάθε καλλιτέχνη, εἶνε ὑπεράνθρωπος, γιατὶ παλέβει μὲ τὸ ἀποθαρρυντικό του περιβάλλον νὰ τελειοποιήση ἕνα ἀριστούργημα, ποὺ ξέρει πῶς δὲ θὰ ζήση, γιὰ νὰ ὑπερασπίση τὸ καλό: τὸν ἑαυτό του· νά! ἡ μόνη σκέψη ποὺ κάνει σήμερα ὑποφερτόνε τὸν βίο τῶν ἄλλων καλλιτεχνῶν.
Ὁ τεχνίτης ὑποκριτὴς—ποὺ κατορθώνει τὰ κακότεχνα ἔργα, νὰ τὰ κάνη ἔργα τέχνης μὲ τὸ παίξιμό του—θὰ ἐφτυχήση μονάχα τὴν ἐποχὴ ποὺ οἱ ἄνθρωποι θὰ δίνουν τόσην ἀξία στὴν ἀληθινὴ ζωή, ὅσο καὶ σ' ἕνα ἔργο τέχνης· δηλαδὴ τὴν ἐποχὴ ποὺ ἡ ἀνθρωπότητα θὰ βαδίζη πρὸς τὴν ἰατέλειωτη ἐφτυχία.
Ὁ τεχνίτης ὑποκριτής, ὅπως καὶ κάθε ἄλλος τεχνίτης, δὲ μπορεῖ νὰ ζήση στὴν Ἑλλάδα. Στὸ θεάτρό της, ὅπως καὶ σὲ κάθε ἄλλη τέχνη της, βασιλέβει ἀναρχία, ἐνῷ τὸ μόνο πρᾶγμα ποὺ ζῆ μ' ἀρχές, εἶν' ἡ τέχνη, ποὺ δημιουργεῖ κι ὅλας ἀρχές.
Ὅποιος κλείνει κάτι ἀληθινὸ μέσα του, τὸ καλλίτερο ποὺχει νὰ κάνη ἐδῶ, εἶνε νὰ ξεχάση ὁλότελα ὅσους ἀνακατέβουνται μὲ τὰ δικά του, καὶ νὰ βρῆ τὴν ἀνακούφιση στὸν ὠμορφήτερο συμβουλάτορα τοῦ ἀνθρώπου, τὴ φύση, ποὺ δίνει τὶς ὀρθότερες ἀποκρίσεις σ' ὅποιονε τὴ ρωτᾶ, κι ὁποῦνε τὸ πιὸ ἐμπνευσμένο βιβλίο πῶχει ὁ κόσμος.

Ἡ ἱστορία τοῦ θεάτρου μας εἶνε ἀντίγραφο τῆς ἱστορίας τῶν ἄλλων τεχνῶν· ἱστορία περιβάλλοντος.

ΙΙ.—Ἡ θεατρικὴ τέχνη—ποὺ ἂν κ' εἶνε μίμηση, ὅμως μάχεται τὴ μίμηση—ἰαναγνωρίζει γιὰ τεχνίτη, ἀφτόνε ποὺ ἀναλύει, ποὺ συμπληρώνει μὰ καὶ ποὺ κάνει βαθύτερο τὸν χαραχτῆρα ποὺ τοῦ δίνει ὁ δραματικὸς ποιητὴς ὁποιασδήποτε ἐποχῆς, δηλαδὴ ὅποιονε δίνει στὴν κάθε πολύμορφη ἐκδήλωσή μας, τὶς μορφές της, γιατὶ ἡ κάθε μας ἐκδήλωση ἔχει χίλιες δυὸ μορφές.
Σ' ἀφτὸ ἀπάνω εἶνε ποὺ χάνουνται οἱ θεατρίνοι μας, ποὺ ἄλλοι ἀπ' ἀφτοὺς εἶνε ὑπερβολικὰ φυσικοί, κι ἄλλοι ὑπερβολικὰ ἀφύσικοι, γιατὶ κι ἀφτοὶ σὰν τοὺς ἄλλους καλλιτέχνες μας ἀπ' τὸ μόνο ποὺ δὲ σκαμπάζουν οὔτε τόσο δάκ εἶνε ἀπ' τὴ δικιά τους τὴν τέχνη, καὶ γιὰ δάφτο τοὺς βλέπουμε νὰ πολεμοῦνε μὲ τὸν ἴδιο τρόπο νὰ ἑρμηνέψουνε τὴν ἐκδήλωση χίλιων δυὸ διαφορετικῶν ἀνθρώπων. Προσπαθοῦν δηλαδὴ νὰ δείχνουν στὸν θεατή, τὸν ἑαφτό τους, γιὰ ἄλλο.
Ἡ σωστὴ γνώμη γιὰ τοὺς ρωμιοὺς θεατρίνους, εἶνε, πῶς παίζουνε μὲ τέχνη, μάλιστα μεγάλη, ἕνα χαραχτῆρα μονάχα, τὸν ἑαφτό τους, μὰ κι ἰαφτόνε ὅμως, ὄξω ἀπ' τὸ παλκοσένικο.
Ὁ κόσμος ποὺ δὲ σκαμπάζει γρὶ ἀπὸ θέατρο, γιατὶ ἀπ' ἀφτὸ ζητάει, τὴν πιστὴ ἀναπαράσταση τῶν περιστατικῶν του, ἐνῷ τὸ θέατρο εἶνε ἡ πιὸ φίνα καὶ δυσκολονόητη τέχνη, κ' ἡ τέχνη τ' ἀντίθετο κάνει, ὁ κόσμος ποὺ συγκινιέται μονάχα ἀπὸ τὰ φυσικὰ προσόντα τους, χάσκει μπρός τους, γιατὶ θαρρεῖ κοντὰ στ' ἄλλα, πὼς κάνουν πρᾶγμα ποὺ δὲ μπορεῖ νὰ κάνη ἀφτός. Κι ὅμως, οἱ ρωμιοὶ θεατρίνοι δὲν παραλλάζουνε σὲ τίποτα ἀπ' τὸν κόσμο, παρὰ σὲ τοῦτο μονάχα· ὅτι βρίσκουνται σ' ἄλλη θέση, μέσα στὸ θέατρο.
ΙΙΙ.—Ὅ,τι ζητᾶ ἡ μεγάλη θεατρικὴ τέχνη, ὁ πρῶτος κι' ὁ μοναδικός, ποὺ τὸ κατόρθωσε στὸ Ρωμέϊκο, εἶνε ὁ Θωμᾶς Οἰκονόμου. Καὶ τὸ κατώρθωσε, γιατὶ κατέχει ὅλα ἐκεῖνα ποὺ ζητάει τὸ θέατρο τῆς τέχνης ἀπ' τὸν τεχνίτη, δηλαδὴ τὴν ἀπόλυτη γνώση ὅλων τῶν τεχνῶν, σὲ σημεῖο τέτοιο, ποὺ νὰ νοιώθη τὰ ἔργα τῆς τέχνης τῆς κάθε ἐποχῆς — εἴτε ζωγραφικά, εἴτε μουσικὰ κτλ. εἴν' ἀφτὰ—μὲ τὴν ἴδια εὐκολία ποὺ τἄνοιωσε κι' ὁ τεχνίτης ποὺ τἄφιαξε· ἐφόδιο ποὺ δίχως ἀφτό, δὲν κερδίζεται ποτὲς ἡ μεγάλη θεατρικὴ τέχνη.
Γιὰ τοῦτο εἴδαμε τὸν Θωμᾶ Οἰκονόμου, ὄχι μονάχα ν' ἀλλάζη—παίζοντας—ἕνα σωρὸ ψυχές, κι' ὄχι μονάχα ν' ἀνεβάζη τέλεια κάθε ἔργο ὁποιασδήποτε ἐποχῆς, μὰ καὶ μὲ τὴ διδασκαλία του νὰ μεταμορφώνη σὲ τεχνίτες, καὶ τοὺς πιὸ στενοκέφαλους, μὰ καὶ τοὺς πιὸ ἀμόρφωτους ἀκόμη θεατρίνους. Γιὰ δάφτο κ' οἱ μαθητάδες του, ἀπ' τὸν καιρὸ ποὺ τὸν ἰαφῆκαν, φαίνουνται σὰν κακοὶ μαθητάδες τοῦ ἑαφτοῦ τους.
Ἐδῶ, ὄχι μονάχα δὲν τὸν κατάλαβε κανένας, μὰ οὔτε καὶ τὸν μυρίστηκε κάν. Κ' ἐκεῖνοι ποὺ τὸν ὑμνολογήσανε, τὸ κάνανε, μόνον γιὰ νὰ φανοῦνε μέσα σ' ἀφτὸ τὸν τόπο, ποὺ βγάζει τοὺς πιὸ σαχλοὺς λιμοκοντόρους, ποὺχουνε πάρει τὸ θέατρο γιὰ πασατέμπο, καὶ γιὰ νὰ δείχνουνε τὴν κουταμάρα τους—ποὺ τὴν ἔχουνε γιὰ ὀμορφιὰ—καὶ ποὺ τὴ στολίζουνε μὲ φιογκάκια στὸ λαιμὸ καὶ στὰ παπούτσια, μὲ κοκοτοῦλες, καὶ... μὲ γνωριμιές. Μὰ πῶς νὰ τὸν καταλάβουνε, ποὺ ἀφτὸς δὲν ξέρει τί θὰ πῆ ὑποχώρηση στὶς μικρότητες καὶ στὶς κουταμάρες, κι' ἀφτοὶ δὲν ξέρουν τίποτα ἄλλο ἰαπ' τὴν ἀναίδεια, τὴν ἀσέβεια καὶ τὸ ψέμμα;
Ἀφτοί, ἕνα ἐγὼ κοιτάζουνε μονάχα, τὸ ἐγούλι τους, ποὺ κάθε στιγμὴ τὸ μαγαρίζουνε κιόλας, χωρὶς καὶ νὰ καταλαβαίνουν πῶς τὸ κάνουνε. Τὸ μαγαρίζουνε βέβαια, ἀφοῦ ὅλο κ' ὑποχωροῦνε γιὰ νὰ μὴ χάση ἀφτὸ σὲ τίποτα καὶ γιὰ νὰ μὴ βλαφτῆ.
Τί νὰ μιλᾶμε γι' ἀφτούς, τὴ στιγμὴ ποὺ ἰαναλογιζόμαστε, τὸν Οἰκονόμου, ποῦνε ὁ ἄνθρωπος ὁποῦ ὀνειρέβεται ὁ μεγάλος Ποιητής, καὶ ποὺ γιατὶ δὲν τὸν βρίσκει στὴ ζωή, τὴν ἀηδιάζει.
Τί νὰ τὰ λέμε ὅλ' ἀφτὰ ἑνόσω πονοῦμε γιὰ κεῖνον, ποὺ χτύπησε τὴ μετριότητα—κ' ἔγινε γιὰ τοῦτο μισητὸς ἀπ' τὸν τόπο τοῦ κοπλιμέντου—γιὰ κεῖνον ποὺ στόλισε τὴ φτώχια μὲ τὴν ἀληθινὴ περηφάνεια· γιὰ κεῖνον ποὺ προτίμησε ὡς καὶ τὴ στέρηση τοῦ ψωμιοῦ, γιὰ νὰ μὴ λερώση τὸν ἐρχόμενο, ἄνθρωπο ποῦχε μέσα του; Γιὰ κεῖνον, ποὺ στάθηκε πρὸ τῆς ὥρας, μεγάλος ἐπαναστάτης. Γιὰ κεῖνον· τὸν μεγάλο ἄγνωστο!

ΓΙΑ ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Στὴν Ἑλλάδα τὸ γλωσσικὸ ζήτημα στάθηκε τὸ μεγαλείτερο κακό, ἂν κ' εἶταν τὸ μικρότερο. Ὅπως καὶ κάθε ἄλλο μέρος τοῦ κόσμου, ποὺ τ' ἀπολείπουν ἡ γλωσσοφλυαρίες, ἔχει νὰ κάνη μονάχα μὲ κοινωνικὸ ζήτημα, ἔτσι κ' ἡ Ἑλλάδα, μονάχα μ' ἀφτὸ ἔχει νὰ κάνη.
Γιὰ νὰ τὸ ἀντιληφτῆ τέλεια κανένας, δὲ χρειάζεται παρὰ νὰ ρίξη μιὰ ματιὰ στὴ ζωὴ καὶ στὰ ἔργα τῶν γλωσσολόγων καὶ τῶν δημοτικιστάδων. Σ' ἀφτὰ δὲ θὰ βρῆ τίποτα ἄλλο, παρὰ τὴν πιὸ μεγάλη στενοκεφαλιά, ποῦνε τάλε—κουάλε ἕνα μὲ τοῦ ὄχλου.
Μὰ καὶ σ' ὅσα μέρη δὲν ὑπάρχουν ἄνθρωποι μὲ τὴν ἴδια πετριά, δὲ γίνεται τὸ ἴδιο;
Ρίχτε μιὰ ματιὰ προσεχτικὴ καὶ θὰ δῆτε καὶ κεῖ λοιμοκοντόρους, σὰν τοὺς Ντελμούζους, σὰν τοὺς Τριανταφυλλίδηδες καὶ σὰν τοὺς Τσιγκουνο-Πάλληδες, ποὺ κι' ἀφτοὶ κολλᾶνε σὲ κάτι, γιὰ νὰ τὴν τηλώνουν καλὰ ἢ γιὰ νἄχουνε σχέσεις κ' ἔτσι νὰ διαπρέψουν εἰς τὴν κοινωνίαν. Τὸ γλωσσικὸ ζήτημα, εἶνε μιὰ λεπτομέρεια μονάχα τοῦ κοινωνικοῦ ζητήματος· κι' ἀπόδειξη: τί θἄβγαινε κι' ἂν ὁ μαθητὴς διάβαζε στὴ δημοτικὴ γλῶσσα, ὄχι μονάχα τὰ βιβλία ποὺ θέλουν οἱ γλωσσολόγοι νὰ τὸν βάνουν νὰ διαβάση μὲ τὸ ζόρι — γιὰ νὰ σώση τὸν τόπο του, δηλαδὴ ἐκεῖνα ποὺ τὸν χαλᾶνε, σ' ὁποιαδήποτε ἀκόμη γλῶσσα κι' ἂν τὰ περάση καὶ γιατὶ τὰ βιβλία ἀφτὰ καὶ τοῦνε ἀπρόσιτα, καὶ τοῦ μιλοῦνε οὐτοπιστικὰ — μὰ κ' ἐκεῖνα ποὺ οἱ θετικοὶ κοινωνιολόγοι γράφουν γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους; Τί θἄβγαινε; Τίποτε. Ἕνας κοῦκος δὲ φέρνει ἄνοιξη.
Ὅσα κατορθώνουνε, οἱ τόσοι κοινωνικοὶ ἐπαναστᾶτες, ποὺ ὑπάρχουν στὰ διάφορα κράτη—καὶ ποὺ δὲ μαθαίνουν ἄλλα στὸ σκολειὸ κι' ἄλλα στὴν κοινωνία—ἄλλα τόσα μποροῦνε νὰ κατορθώσουνε μὲ τὶς σάχλες τους κ' οἱ γλωσσολόγοι μας.

ΒΕΛΜΟΣ

ΓΗΤΕΒΩ

Ὁ σοφὸς καθηγητὴς τῆς γλωσσολογίας τελεφταῖα ἀνακάλυψε πῶς τὸ γητέβω — γοητεύω γίνεται, λέει, ἀπὸ τὸ γυφτέβω!! Φτού μας, νὰ μὴ βασκαθοῦμε! Γιὰ τέτοιες ἐτυμολογίες μόνο τὰ διάφορα ἐγκάθετα κοπέλια τοῦ κ. Χατζηδάκη μποροῦνε νἀλλαλάζουνε χωρὶς βέβαια καὶ νὰ τὶς πιστέβουνε.
Κοίτα τὸ «λεξικογραφικὸ ἀρχεῖο» σὲ κάθε σελίδα τοῦ κάθε τόμου ποὺ γίνεται τὸ πιὸ ταπεινὸ καὶ ξεπεσμένο λιβάνισμα καὶ ἡ πιὸ πρόστυχη καὶ σιχαμερὴ κολακεία γιὰ τὸ Σουλτάνο αὐτὸν τῆς ἐπιστήμης (;)
Ἀφοῦ ὑπάρχει, ἐβλογημένε, τὸ γοητέβω, τί πᾶς καὶ μοῦ γυρέβεις τὰ κολοκύθια;
Ὁ κόμπος εἶναι ποὺ δὲν μπορεῖ κανονικὰ νὰ ξεπέσει ὁ φθόγγος ο καὶ νὰ μείνη ὁ φθόγγος ι (η) ὁ ἀδυνατότερος. Τὸ ζήτημα ὅμως λύνεται ὡσεξῆς: Ἀνάμεσα ο καὶ η ἀναπτύσσεται ὁ μεταβατικὸς οὐρανικὸς φθόγγος γι. Ὅπως δηλ. εἴπανε: ὁ ἀγέρας, ὁ-γήλιος, ἡ κα-γήλα, τὸ-γαῖμα, ἀκούγεται κτλ. κτλ. κτλ. ἔτσι εἴπανε καὶ γογητέβω.
Κατόπι τὴν πρώτη συλλαβὴ τὴ νομίσανε πῶς εἶτανε ἡ προσ. ἀντωνυμία (ἐ)γώ, δηλ. γογητέβω — γὼ γητέβω καὶ νάτο.
Τέτοια χωρίσματα λεξῶν ἀπὸ παρανόημα γίνουνται συχνὰ σόλες τὶς γλῶσσες.
Λόγου χάρη: Τὸ τούρκικο tahsirat (τῆς μοίρας τὰ γραμμένα) τὸ νομίσανε τὰ ξεράτια μὲ τὸ ἴδιο νόημα (Θεσσαλία).
Τὸ λατινικὸ obscurus τὸ εἴπανε ὁ σκούρος (δηλαδή: πσκοῦρος ποὺ ξεπέφτει τὸ ἀρχικὸ π, γιατὶ φθογγοζευγάρωμα πσκ δὲ στέκει στὴν ἀρχὴ τῆς λέξης).
Τὸ λατινικὸ cisterna τὸ νομίσανε κ' ἡ στέρνα κἔτσι εἴπανε στέρνα μονάχα. Στὴν Κύθνο τὸ yabanyeri (ἀγριότοπος τουρκ.) τὸ πήρανε: γιὰ μπανγέρι καὶ τὸ λένε σκέτο: μπανιγέρι (ἀλίμενον).
Στὴ Σίκινο τὸ τουρανικὸ ketchi, ποὺ πέρασε στὰ ρωμαΐκα ἀπ' τοὺς Τούρκους μὲ τοὺς τύπους κετσίκα, κιτσίκα, κατσίκα (οὐγγαρέζικα kitchke) τὸ λένε μόνο: τσίκα (γίδα).
Ὁ Ν. Πολίτης ἔχει μιὰν παροιμία: «Τὰ οὔκαρα ἔχεις καὶ δὲ βλέπεις;» ποὺ δὲν εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὸ taouc-kara (ὀρνιθοτυφλιὰ τουρκ.).
Τὴ μετοχή: ὁλωλὼς τὴν εἴπανε ὁ λωλός. Τὸ ὑπερηφάνεια τὸ νομίσανε ἡ περηφάνεια (γιάφτὸ καὶ πολλοὶ δημοσιογράφοι τὸ γράφουνε περιφάνεια μὲ ι θαρρώντας πῶς ἔχει πρῶτο συνθετικὸ τὴν περι, ἐνῶ εἶναι: ὑπὲρ καὶ ἄφενος: πλοῦτος).
Καθόλου λοιπὸν δὲν εἶναι παράξενο πῶς τὸ γογητέβω τὸ νομίσανε γὼ γητέβω κἔτσι ἔμεινε σκέτο τὸ γητέβω μὲ τὴν ἀρχική του σημασία.

ΜΕΝΟΣ ΦΙΛΗΝΤΑΣ

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

— Ἕνα ἐπεισόδιον ποὺ συνέβη κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα, ἀνεστάτωσε τοὺς φιλολογικοὺς κύκλους: ὁ ποιητὴς Ἰωάννης Πολέμης, ἐβραβεύθη διὰ δευτέραν φορὰν εἰς τὸν Ἀβερώφειον διαγωνισμόν, κεκλεισμένων τῶν θυρῶν ἀπὸ τὸ... ἕνα μέλος τῆς τριμελοῦς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἀβερωφείου. Τὸ ἔργον του ποὺ ἐβραβεύθη εἶναι, ἂν δὲν ἀπατώμεθα, τὸ λαϊκὸ παραμῦθι Μιὰ φορὰ κ' ἕναν καιρό.... Εἶναι ἐνκοπή, εἶναι αἶσχος μας νὰ βραβεύωμε στὸν 20ὸν αἰῶνα παιδικὰ διηγήματα καὶ ἀνιαροὺς παιδικοὺς διαλόγους διαφόρων κατὰ φαντασίαν maitres, τὴν στιγμὴν ποὺ τόσα καλὰ ἔργα μεγάλων λογοτεχνῶν καὶ θεατρικῶν συγγραφέων ὑπάρχουν καὶ μάλιστα σὲ ἰαφθονίαν στὸν τόπον μας. Ὑπάρχουν ἀρκετοὶ καλοὶ λογοτέχνες ποὺ μποροῦσαν κάλλιστα καὶ μὲ τὸ δίκηο τους νὰ τὸ πάρουν. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ θὰ παραμείνη ἱστορικὸ στὰ λογοτεχνικὰ χρονικά μας.
— Σὲ κάποιο ἐπαρχιακὸ περιοδικὸ ποὺ ἐχτιμούσαμε μέχρι χθὲς ἀπόλυτα, εἴδαμε νὰ δίδη ἡ Σύνταξή του μερικὰς σὰν ἰατροφαρμακευτικὰς συμβουλὰς στὸν Γκούρα τὸν Ἀλειτούργητο γιὰ τὰ ἔργα του ποὺ κατόπιν ἐπιμόνου ζητήσεώς των παρὰ φίλου τοῦ περιοδικοῦ τὰ ἔστειλε, συστήνοντά του νὰ διαβάζη... «Πεζοὺς Ρυθμοὺς» γιὰ νὰ γράψη καλύτερα. Εἶναι ἰαλήθεια τόση ἡ σοφία μερικῶν Ρωμηῶν, ποὺ πραγματικὰ θἄπρεπε ἐνῷ εἶναι maitres νεανίσκοι, νὰ ἀρχίσουν νὰ δίδουν συμβουλὰς στοὺς διαφόρους γνωστοὺς λογοτέχνες καὶ ποιητὲς ποὺ θέλουν νὰν τοὺς ὑποστηρίξουν. Μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴν θὰ τοὺς συστήναμε κάποιο νέο περιοδικὸ τῶν... Νέων (;) ποὺ λέγεται θαρρῶ: «οἱ ἐμεῖς».
— Τὸ ἴδιο περιοδικὸ στὸ κατοπινὸ φύλλο του ἀμφισβητεῖ τὴν ἀξία τοῦ Καβάφη καὶ Σικελιανοῦ, γιατὶ λέει, τὰ ποιήματά των, καὶ γενικὰ τὸ ἔργο των, δὲν ἔχει ζυμωθεῖ μὲ τὸν λαό. Διαφωνοῦμε ἀπολύτως στὰ γραφόμενά του γιατὶ καταλαβαίνουμε πῶς ἔχομε νὰ κάμωμε μὲ νεαρούς, ποὺ ἴσως — δὲν εἶναι καὶ διόλου περίεργον αὐτὸ — καὶ νὰ ξέχασαν πῶς ἔβαλαν στὸ περασμένο τους φύλλο πρωτοσέλιδο καὶ ὁλοσέλιδο τὸν Καβάφη, ἐκτὸς πιὰ ἂν τὸν ἔβαλαν καθ' ὑπόδειξιν.

ΔΙΑΛΕΛΕΙΣ

— Στὶς 19 τοῦ περασμένου μῆνα, στὴν αἴθουσα τοῦ Συλλόγου τῶν ὠφελίμων βιβλίων, ὁ ποιητὴς Ι. Γρυπάρης διάβασε τοὺς «Πέρσας» τοῦ Αἰσχύλου ποὺ τοὺς μετέφρασε σὲ ἐντεκασύλλαβο στίχο. Εἶνε πραγματικὰ ἐργασία σοβαρή, ἐπιμελημένη καὶ ἄξια προσοχῆς, περιμένομε ὅμως νὰ τὴν δοῦμε γρήγορα σὲ βιβλίο, γιὰ νὰ τὴν μελετήσωμε καὶ τὴν κρίνωμε πιὸ καλύτερα.

— Ἐπίσης στὶς 20 τοῦ ἴδιου μῆνα στὴν αἴθουσα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὠδείου ἔκαμε ἔναρξη τῶν λογοτεχνικῶν διαλέξεών του ὁ κριτικὸς Ἄλκης Θρύλος. Μίλησε ἀρκετὰ καλὰ γιὰ τὸν «ποιητὴν» Ι. Γρυπάρη, καὶ ἀνέλυσε τὸ ἔργο του. Τὴν διάλεξι αὐτὴν ἐστόλισε καὶ ἀπαγγελία μερικῶν ποιημάτων τοῦ ποιητοῦ, σχετικῶν μὲ τὴν ὁμιλία του.

— Στὶς 27 τοῦ ἴδιου μῆνα στὴν ἴδια αἴθουσα καὶ μὲ τὸν ἴδιο ὁμιλητή, ἔγινε ἡ δεύτερη διάλεξί του γιὰ τὸν ποιητὴ Κ. Χατζόπουλο. Μποροῦμε νὰ ποῦμε πὼς ὁ Θρύλος στὴ διάλεξί του αὐτή, ὅπως καὶ στὴν κατοπινή του (5 Μαρτίου, ὁ διηγηματογράφος Κ. Χατζόπουλος) ἀνεκάλυψε τὰ πραγματικὰ τοῦ ποιητῆ προτερήματα. Εἶναι πραγματικὸ πὼς ὁ Χατζόπουλος ἂν καὶ στὴν ἀφήγησί του εἶναι ἀβίαστος, ἂν καὶ ζωγραφίζει τέλεια τὴν ἀθλιότητα τῆς ζωῆς, ἐν τούτοις ἐπηρεάστηκε πολὺ ἀπ' τὴν Γερμανικὴ καὶ βορινὴ τέχνη.

— Ἐπίσης στὶς 28 τοῦ ἴδιου μῆνα, εἰς τὸ ἐντευκτήριον τῶν Ὑπαλλήλων τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, μίλησε κάποιος κ. γιὰ τοὺς γράφοντας ποιητὰς τῆς Ἐθν. Τραπέζης. Περάσαμε 0.20 λεπτὰ εὐχάριστα ἀκούοντες τὸν ὁμιλητὴν — ἀπαγγελία — ποιητὴν (;) ποὺ ἀσφαλῶς θὰ βρισκόταν στοὺς οἴστρους του. Ἡ ὁμιλία ὑπῆρξε εἰς ἄκρον εὔθυμος. Ἀπήγγειλε ἐνθουσιαστικά, βιογραφίες τῶν : Α. Παλαμᾶ, Τυμφρηστοῦ, Ἄρι, Βελμύρα, Ἱερογιάννη καὶ ἔλησε τὸ ἐπεισόδιον. Ὁ ὁμιλητὴς μίλησε καὶ γιὰ τὴν νέαν... ἐπιδημίαν (Ἀκαδημίαν θέλησα νὰ πῶ) τῶν Γκονκούρ.

— Τέλος εἰς τὴν μεγάλην—16σέλιδον γάρ—αἴθουσαν τῆς Ἀκαδημίας Γκονκούρ, ὡμίλησε ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ ἄμβωνός του ὁ Νεοπαρνασσιὲν καὶ Νεοκλασσιστὶκ τῆς τελευταίως ἱδρυθείσης Ἀνωνύμου Ἑταιρείας πρὸς προστασίαν μερικῶν ἀνυπάρκτων ποιητῶν, πρὸς τὰ πλήθη τῶν ἀναγνωστῶν του περὶ τῆς «ἀνευλαβείας μερικῶν λογοτεχνικῶν νεοσσῶν». Ἡ ὁμιλία του μᾶς θύμισε τὴ σκηνὴ τῶν Παναθηναίων 1924 τοῦ συλλαλητηρίου ὑπὲρ τῆς αἰσχροκερδείας. Θερμότατα συγχαρητήρια.

— Στὰ κατοπινά μας φύλλα, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸ ἑπόμενο, θὰ δημοσιεύσωμε μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ παρακάτω : Μετάφραση Φάουστ τοῦ Γκαῖτε ἀπ' τὸν Θρ. Σταύρου, μετάφραση Περσῶν τοῦ Αἰσχύλου ἀπ' τὸν Ι. Γρυπάρη, Μελέτη τοῦ κ. Παπατσώνη γιὰ τὸν Φορτούνατο, τοῦ Α. Γερανοῦ ἀπόσπασμα ἀπ' τὸ ἀνέκδοτο δρᾶμα του «Νικηφόρος Φωκᾶς» ποὺ θὰ διαβαστῆ κι ὅλας τὴν 11ην τρέχ. στὸν Ἐκπ. Ὅμιλο, διήγημα τοῦ Β. Ἠλιάδη, τοῦ Βουτιερίδη, Αἰμ. Δάφνη, τοῦ μεγάλου μας Ψυχάρη, τοῦ Ἀλειτούργητου, Π. Πικροῦ, τοῦ Βουτυρᾶ, ἀνέκδοτο δράμα Ἀμερικανοῦ συγγραφέα κατὰ μετάφραση τοῦ Μ. Μαγκάκη, Πρόζες τοῦ Ροδᾶ, Γιαλούρη Α., Ταγκοπούλου Π., Αὐγέρη, Μελέτες τῶν Παράσχου, Βαλσᾶ, ποιήματα τῶν Κ. Π. Καβάφη, Μιχαλόπουλου Φ., Ἀπ. Μελαχρινοῦ, Κ. Βαρνάλη, Γερ. Σπαταλᾶ, Μένου Φιλήντα, Σωτ. Σκίπη, Κωστῆ Παλαμᾶ, κριτικὰ τῶν Σπ. Παναγιωτοπούλου, Ἄγρα κτλ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ἐδῶ θ' ἀναγγέλλουμε κάθε νέα ἔκδοσι βιβλίου ποὺ θὰ μᾶς στέλλεται σ' ἕνα ἰδιαίτερο τύπο. Γιὰ νὰ κριθῆ, πρέπει νὰ μᾶς στέλλονται δυό. Ἐπίσης θ' ἀναγγέλλουμε κάθε σοβαρὸ περιοδικὸ ποὺ θὰ μᾶς στέλλεται μόνο σὲ διπλὸ φύλλο.

(Θὰ κριθοῦν στὸ ἑπόμενο τὰ ἑξῆς βιβλία :)

ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ. Συλλογὴ ἰδιοτρόπων ποιημάτων, ἐντελῶς μοντέρνων, τοῦ καλοῦ μας ποιητοῦ κ. Φ. Γιοφύλλη.

Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΣΑΤΑΝΑ. Συλλογὴ ποιημάτων τοῦ κ. Π. Φαρμακοπούλου.

Η ΤΡΙΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΜΟΥ — ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Ποιητικοὶ τόμοι τοῦ κ. Ἠβοῦ Δελφοῦ.

ΤΑ ΧΡΥΣΑ ΚΥΠΕΛΛΑ — ΤΟ ΤΑΛΑΝΤΟ ΤΗΣ ΣΜΑΡΩΣ. Δύο νέα βιβλία τῆς ποιητρίας κ. Αἰμ. Δάφνης.

ΘΑΜΠΑ ΠΕΤΡΑΔΙΑ. Ποιητικὴ συλλογὴ τοῦ νέου κ. Στέλλιου Μαυρονέρη.

ΚΑΛΟΤΥΧΟΙ ΝΕΚΡΟΙ. Κοινωνικὸ ρομάντσο τοῦ κ. Τεύκρου Ἀνθία.

ΑΓΡΟΤΙΚΑ. Συλλογὴ ποιημάτων τοῦ νέου ποιητοῦ κ. Γ. Τσουκαλᾶ.

ΔΥΟ ΑΓΑΠΕΣ — ΑΝΤΩΝΙΟΣ καὶ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ (Σαίξπηρ) τοῦ κ. Βέλμου.

ΕΞΑΣΤΙΧΑ. Συλλογὴ ποιημάτων τοῦ καθηγητοῦ κ. Μιχ. Γ. Πετρίδη.

ΣΒΥΣΜΕΝΗ ΚΑΝΤΗΛΑ, δρᾶμα τοῦ κ. Βασιλείου Ἠλιάδη.

ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΙΣ ΚΟΡΙΤΣΙΟΥ, ἕνα διήγημα τοῦ διηγηματογράφου Κ. Φαλτάϊτς.

ΟΙ ΟΡΑΜΑΤΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΕΩΣΦΟΡΟΥ, ὁ πρῶτος ποιητικὸς τόμος τοῦ Ἀλεξαντρινοῦ ποιητοῦ Γλ. Ἀλιθέρση.

ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟΙ ΚΑΗΜΟΙ, ἡ τελευταία ποιητικὴ συλλογὴ τοῦ ποιητοῦ κ. Σωτήρη Σκίπη.

ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ — ΕΡΩΤΕΣ — ΤΑΞΕΙΔΙΑ, ποιητικὸς τόμος τοῦ νέου ποιητοῦ Πάνου Ταγκοπούλου.

ΕΚΛΕΚΤΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ» Ἀλεξανδρείας. Ἐλάβαμεν καὶ ἀναγγέλλομεν τὰ ἑξῆς βιβλία :

ΑΛΑΝΙΑΡΗΔΕΣ — ΘΡΗΝΟΣ ΤΩΝ ΒΩΔΙΩΝ. Τόμοι διηγημάτων τοῦ Δημ. Βουτυρᾶ.

ΑΓΑΠΩΝΤΑΣ, τόμος διηγημάτων τοῦ Δ. Π. Ταγκοπούλου.

ΝΑΟΙ ΚΑΙ ΤΑΦΟΙ. Ἀρίστου Καμπάνη. Ἔκδοσις Α'.

ΕΞΑΓΝΙΣΜΟΣ, διήγημα τῆς κ. Εἰρήνης Δεντρινοῦ.

ΜΕΣ ΤΟ ΚΛΟΥΒΙ, διήγημα τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ κ. Γ. Κιτροπούλου.

ΠΑΛΗΕΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΕΣ ΙΔΕΕΣ, τοῦ δρ. κ. Α. Σκουφοπούλου.

ΤΟ ΦΩΣ ΠΟΥ ΚΑΙΕΙ, συλλογὴ ποιημάτων τοῦ κ. Δήμου Τανάλια.

ΤΑ ΑΠΑΝΤΑ, τοῦ ποιητοῦ Λορέντσου Μαβίλη, ἔκδοσις Β', ἐπιμελημένη, ἐπὶ ἐκλεκτοῦ χάρτου.

ΠΡΟΣ ΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΥΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥΣ, Πέτρου Ἀτρείδη.

ΕΡΕΥΝΑ τῶν «Γραμμάτων» γιὰ "τὶς μελλοντικὲς κατευθύνσεις τῆς φυλῆς».

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ — ΤΑ ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ, φιλοσοφικὰ συγγράμματα τοῦ κ. Γ. Σκληροῦ.

Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΣΚΛΑΒΑ (μετάφραση Στ. Ζερβοῦ), κοινωνιολογικὸ ἔργο τοῦ R. Chaughi.

ΤΑ ΗΘΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΟΒΙΕΤΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ τοῦ P. Pascal.

ΟΙ ΑΠΟΥΑΝΟΙ — Ο ΑΝΤΑΡΤΗΣ — ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ κ. Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗ. Τρία λογοτεχνικὰ-φιλοσοφικὰ βιβλία τοῦ κ. Γ. Μπρεαμιτζάκη.

Ο ΒΑΝΙΑΣ, Μαξ. Γκόρκι ἢ ἡ Ἱστορία ἑνὸς ἐγκλήματος. Μετάφρασις Γ. Σημηριώτη—Ἐκδοτικὸς Οἶκος Ζηκάκη, Ἀθῆναι 1924. Τιμὴ δρ. 9.

ΔΑΦΝΗΣ καὶ ΧΛΟΗ, Λόγγου. Μετάφραση ἀπὸ τὸ ἀρχαῖο ἀπὸ τὸν κ. Ἠλ. Βουτιερίδη μὲ πρόλογο καὶ ἐκλεκτὲς εἰκόνες. Ἔκδοσις Γ'. Ἐκδοτικὸς Οἶκος Ζηκάκη. Ἀθῆναι 1924. Τιμὴ δρ. 10.

Η ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ, τοῦ Βίκτ. Οὐγκώ. Τόμος δεύτερος. Μετάφραση Ι. Καρασούτσα—Βιβλιοπωλεῖον Ι. Σιδέρη. Ἔκδοσις εἰκονογραφημένη, Ἀθῆναι 1924. Τιμὴ δρ 15.

"ΝΕΑ ΤΕΧΝΗ,,

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ:

ΠΑΡΙΣΙ : ΓΙΑΝΗΣ ΨΥΧΑΡΗΣ
ΜΟΝΑΧΟ : ΜΙΑΤΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΑΣ
ΣΙΤΣΑ ΚΑΡΑΓΙΑΣΚΑΚΗ
ΗΡΑΚΛΕΙΟ (Κρήτης) : Μ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ
Δ. ΑΛΕΞΙΟΥ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ : Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗΣ
ΧΙΟΣ : ΑΝΤΡΕΑΣ ΑΟΓΓΟΣ
ΘΕΣΣΑΛΙΑ : ΑΚΙΣ ΜΙΡΑΝΑΣ
ΓΙΑΝΝΕΝΑ : Γ. ΠΕΛΕΡΑΝ

ΥΝΑΡΟΜΑΙ

Ἑλλάδος	χρονιάτικη δρ. 25	ἑξάμηνη δρ. 15	
Αἰγύπτ.-Ἀγγλίας	» σελίνια 5	»	σελ. 3
Ἀμερικῆς	» δολλάρ. 3	»	δολ. 1 1)2
Ἰταλίας	» λιρέττ. 25	»	λιρ. 15
Τουρκίας	» λίρες 3	»	λίρ. 1 1)2
Γαλλίας καὶ λοιπῶν μερῶν	» φρ.χρ. 25	»	φρ. χρ. 15

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ :

ΑΙΓΥΠΤΟΣ. Περιοδικὸ «Γράμματα» Στέφ. Πάργας.
ΑΛΕΞΑΝΤΡΕΙΑ. Μῆτσος Παρασκούλης.
ΑΙΓΙΟ. Ντίνος Μανιώτης.
ΑΡΤΑ. Ἀθαν. Χουλιάρας.
ΒΟΛΟΣ. Πέτρος Κατραμῆς.
ΒΕΛΟ (Κορινθίας). Ἰωάννης Κάλεγκας.
ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΝ. Πέτρος Πρόκας ὑπολογαγος—Δ. Δημητριάδης.
ΔΡΑΜΑ. Μίχος Παπασπάρπουλος—Κώστας Δρακόπουλος.
ΘΕΡΜΗ (Μυτιλήνης). Δῶρος Ἀρίτης.
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ. Χρ. Ὀλύμπιος—Χρ. Σκουβακλίδης.
ΙΚΑΡΙΑ. Νίκος Ζουρίδης.
ΚΑΡΔΑΜΥΛΑ (Χίου). Ἀναγνώστης Γεωργαντῆς—Δημήτριος Χαραμαντᾶς.
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ. Ἰωάννα Κολοτοῦ.
ΚΑΣΟΣ. Βασ. Γ. Καμίτσης.
ΚΑΡΔΙΤΣΑ. Εὐστάθιος Λούπας.
ΚΡΥΟΝΕΡΙ. Π. Πυλαρινός.
ΛΕΜΕΣΟΣ (Κύπρου). Κ. Ριαλας (βιβλιοπώλης).
ΛΕΡΟΣ. Σωκράτης Πετρίδης.
ΜΕΘΩΝΗ. Τίτσα Μιχαπούλου.
ΜΥΤΙΛΗΝΗ. Β. Παπαστυλιανοῦ—Ἠλίας Γρηγορίου.
ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ. Πάνος Δριτσάκος—Γεώργ. Ἀλεξίου.
ΠΟΡΟΣ. Ἰωάνν. Στεφ. Σπανός.
ΠΟΛΥΧΝΙΤΗΣ (Λέσβου). Α. Ἀντωνιάδης (διδάσκαλος.
ΣΥΡΟΣ. Μιχαὴλ Φωστέρας.
ΧΑΛΚΙΣ. Εὐάγγελος Τσιρωκάκης.
ΧΑΝΙΑ. Ρούσσος Κτισάκις.
ΧΙΟΣ. Σταμάτης Μπιζλῆς (βιβλιοπώλης).
ΝΑΥΠΛΙΟΝ. Παναγιώτης Φαρμακόπουλος. — Θέμος Ἀναστασιάνος.
ΠΥΡΓΟΣ. Γιάννης Πετρόπουλος.
ΜΕΓΑΡΑ. Μιχαὴλ Πετρίδης, καθηγητής.
ΚΙΟΥΠ-ΚΙΟΥΡ. Χρ. Σμαραγδῆς.
ΖΕΡΣΕΥ ΣΙΤΥ (Ἀμερικῆς). Γεώργιος Κυριακάκης.
ΓΑΛΑΤΣΙ (Ρουμανίας). Ἰωάνν. Ἀρδάμης.
ΣΠΙΝΚΙΠ ΟΧΙΟ (Ἀμερικῆς). Θεόδ. Γιαννακούλης.
ΚΕΕΣΠΟΡΤ ΠΑ (Ἀμερικῆς). Ν. Θεοδωρόπουλος.

Ἐκτὸς τούτων ὑπάρχουν καὶ περιοδεύοντες ἀντιπρόσωποί μας, ὅπως ὁ κ. Μικὲς Βαϊάνος στὴ Χίο, Ἀκις Μιράνας στὴ Θεσσαλία καὶ Μακεδονία, Νίκος Μόσχος στὴν Ἀττικὴ κτλ.

Ἀνεχώρησε διὰ τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα Τέμενη—Αἰγίου ὁ μέχρι τοῦδε περιοδεύων εἰς τὴν Κορινθίαν ἀντιπρόσωπός μας κ. Ντίνος Π. Μανιώτης.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

ΟΡΦΕΥΣ, μηνιαῖο λογοτεχνικὸ περιοδικὸ ποὺ βγαίνει ἀπ' τὸν ὁμώνυμο Σύλλογο στὴν Κέρκυρα.

ΝΕΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ, μηνιαῖο λογοτεχνικὸ περιοδικό. Γραφεῖα : Σπαδίου 42. Διευθυντὴς Ἀθ. Γ. Κουριαζῆς.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, εἰκονογραφημένη ἐπιθεώρηση τοῦ Πόρτο Διευθυντὴς Γ. Ι. Κουμπάτης.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ, περιοδικὸ ποὺ βγαίνει στὴ Θεσσαλονίκη. Διεύθυνση : Ἐθν. Ἀμύνης 30.

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ, μηνιαία φιλολογικὴ ἐπιθεώρηση. Διευθυντὴς Δ. Ι. Καλογερόπουλος, Χ. Τρικούπη 22.

ΠΑΡΙΖΙΑΝΙΚΟ ΣΙΚ, μηνιαία ἐπιθεώρησις ἐργοχείρων καὶ συρμῶν, μὲ φιλολογικὸ παράρτημα. Διεύθυνση : Κολοκοτρωνίου 7, Ἀθήνα.

ΤΗΛΕΓΡ. ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ, μηνιαία ἐπιθεώρηση τοῦ Συλλόγου τῶν Ἐλλ. ὑπαλλήλων τῆς Ἑταιρείας «Ἥστερν».

ΚΑΜΠΑΝΑ, ὄργανο τῶν ἐφεδρων τῆς Μυτιλήνης ποὺ γράφετε στὴ δημοτικὴ γλῶσσα. Διευθυντὴς Στρ. Μυριβίλης.

ΕΛΠΙΣ, καθημερινὴ πολιτικοφιλολογικὴ ἐφημερίδα τῆς Κερκύρας ποὺ τὴ διευθύνει ὁ Π. Μαρτίνης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡ. ΔΕΛΤΙΟΝ, Μηνιαῖο δελτίο τοῦ βιβλιοπωλείου Α. Κασιγόνη. Διεύθυνση Λεωφόρος Ραωλίου 26 Β. Ρ. 1891, Ἀλεξάνδρεια.

ΑΙΜΙΡ. Μηνιαῖο κριτικὸ περιοδικὸ ποὺ γράφεται στὴ Γαλλικὴ καὶ ποὺ τὸ διευθύνει ὁ διακεκριμμένος καθηγητὴς κ. Ἀθωὶς Ρουσσέλ. Διεύθυνση Σίνα 31 Ἀθήνα.

ΝΟΥΜΑΣ, μηνιαῖο λογοτεχνικὸ περιοδικό. Διευθυντὴς Π. Δ. Ταγκόπουλος, ὁδὸς Σοφοκλέους, Στοὰ Ραζῆ 5—7.

ΠΕΙΡΑΣΜΟΣ, δεκαπενθήμερος σατυρικὴ ἐφημερίδα τῆς Λεμεσοῦ Κύπρου, Διευθυντὴς Γ. Ν. Ζήνων.

ΣΤΟΑ, μηνιαῖο λογοτεχνικὸ περιοδικὸ, ποὺ θὰ βγαίνη στὸ Γαλάτσι τῆς Ρουμανίας ἀπὸ τοὺς Ἀπ. Μαγγανάραν καὶ Γιάννην Ἀρδάμην.

Τὰ ὀφθαλμικὰ θεραπεύονται
ἐν τῇ Κλινικῇ
ΣΠΗΛΙΟΥ Ι. ΧΑΡΑΜΗ
Ὑφηγητοῦ Ὀφθαλμολόγου
Ὁδὸς Μενάνδρου 27

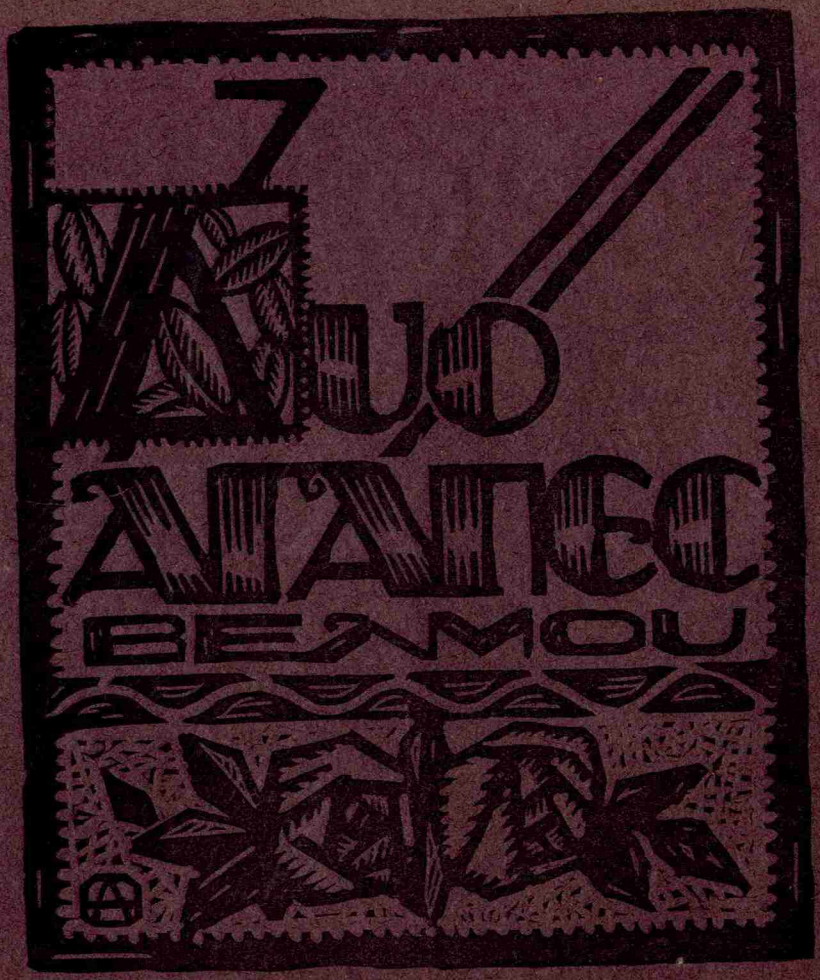

ΚΥΡΙΟΙ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑΡΧΑΙ

ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΖΟΜΕΝΟΙ

VITREX

ΤΟ ΤΖΑΜΙ ΠΟΥ ΔΕΝ ΣΠΑΖΕΙ

ΕΧΕΤΕ ΜΕΓΑΛΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΝ

Μοναδικὸν δι' ἐργοστάσια, ἐργαστήρια, γκαράζ, ἀποθήκας, ἐξοχικὰ σπήτια, θερμοκήπια, γραφεῖα καὶ συνοικισμούς.

Εἶνε ***εὐθηνόν, ἄθραυστον, διαφανές, ἐλαφρόν, ἀνεπιρρέαστον*** καὶ ***ἀδιαπέραστον*** ἀπὸ τὴν βροχὴν καὶ τὴν ὑγρασίαν, ***κόπτεται μὲ τὸ ψαλίδι*** εἰς οἱονδήποτε μέγεθος, ***τοποθετεῖται εὐκολώτατα.***

Γεν. Ἀντιπρόσωπος **Ι. ΣΑΨΤΑΝΤΩΝΙΟΣ,** Λεωφ. Πανεπιστημίου 43. **ΑΘΗΝΑΙ**

Ζητοῦνται Ἀντιπρόσωποι διὰ τὰς ἐπαρχίας.